Új Kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Egy új ezredév előtt

A kétezredik, millenniumi esztendő küszöbén a Magyar Rádió riportere Tőkés László püspökkel beszélgetett Temesvár tíz évvel ezelőtti adventjének és karácsonyának forradalmi napjairól, személyes történelmi kiállásának indítékairól, a magyar nemzet és kisebbségeinek mai állapotáról, jövőbeni feladatairól. Ebből emelünk ki néhány olyan gondolatot, mely az itt és most jegyében számunkra, szórványban élő magyar egyházi közösség számára is sajátos mondanivalót hordoz magában:

Az akkori körülmények között is százszorta többet tehettek volna az emberek, hogyha nem gyávulnak el, hogyha nem hódolnak be, ha nem törik meg a gerincüket, nem veszítik el hitüket, alkalmazkodó képességüket és bölcsességüket. Az egynemű, totalitárius rendszerben sem magyarként, sem keresztyénként nem lehetett tovább úgy élni, ahogy éltünk. Ha az igazságért keresztet vállaló Jézus papjai nem vállalják akár a legkisebb kockázatot hitükért és az igazságért, vajon betöltik-e hivatásukat? Aki ugyanis komolyan veszi a hitnek a tanítását, annak ki kell mondania az igazságot, előbb vagy utóbb szólnia kell!

A legjobb belső hangok szólaltak meg hitem és lelkiismeretem által, és azoknak a szavát követtem.

Megvolt a dolognak az önfejlődése: az ember lépésről lépésre többre jut, felbátorodik és a dolgok szigorú logikája szerint már nem térhet ki az események elől. Fokozatosan kerültem egy olyan pályára, amelyről egyre kevésbé volt visszaút. Igyekeztem a kockázatnak a racionális mértékét betartva maximálisan kihasználni a társadalmi körülmények és törvények adta lehetőségeket. Ez értelemszerűen egy idő után túlcsapott az adott kereteken: egyre inkább szembekerültem az egyházi, majd az állami hatalommal, és a következő lépések már ezekből adódtak, és ki kellett inni a keserű poharat.

Hogy hol állunk tíz év után, és mi lehet az akkoriak üzenete 2000 hajnalán nemzeti közösségünkhöz? Időről-időre ma is olyan megosztó tényezők vetődnek fel, amelyek miatt szembekerül egymással a magyarság egy-egy csoportja. A kisebbségi magyarság esetében nem a személyi megosztottságok a tragikusak, hanem az elvi ellentétek. Tulajdonképpen egy özönvíz utáni állapot letisztulásának a folyamata megy végbe, ahol a dolgokat a helyükre kell tenni. Meg kell találni a közös szavakat a nemzet széttöredezettségének körülményei között, újból megtalálni a nemzeti egységhez vezető utat, a nemzeti felemelkedés útját. Ezek korszakos feladatok, - ezek mentén alakulnak ki az ellentétek: a kommunizmushoz húzó erők és a változások hívei között, a forradalmárok és az ellenforradalmárok, a kompromittált emberek rétege és az újulást hordozóknak a rétege között, a hit és a hitetlenség törésvonalai mentén álló emberek között, a kisebbségi sorsban korrumpálódott és a kisebbségi elnyomásban egyenes gerincüket megőrzött emberek között, többféle felfogások és ideológiák, a nemzeti és a nemzetietlen gondolkodás erői között. Ezen ellentétek feloldása valóságos nemzeti megbékélést követel, nem megy egyik napról a másikra. Ami hordalékot hátrahagyott a kommunizmus özönvize, azt el kell takarítani, mindent újjá kell alakítani. Ezen nehézségek közepette nem is csoda, hogy az van ami van. Ha tisztán látjuk a helyzetet, akkor a valóságismerethez társuló kellő hittel el tudjuk hordozni ennek a korszaknak a nehézségeit, és nem csüggedünk el: vállaljuk történelmünk egyik legkatasztrófálisabb korszaka után, az átmeneti időszakban az újjáépítést.

Talán a 2000-ik év a maga sokrétű jelképiségével, történelmi, nemzeti és hitbeli erőtartalékaival új lendületet adhat az elkezdődött átalakításoknak.

TISZTSÉGVISELŐINK

Lelkész
MOLNÁR-VERESS PÁL
151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: +46–(0)8– 550 160 66

Segédlelkész
MAGYARI-KÖPE GÁBOR
170 70 SOLNA (STH) Kungshamra 25 B
Tel: +46–(0)8–655 49 93

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

Országos felügyelő, az Egyháztanács elnöke
Tångagärde Gyülekezeti Otthon felügyelője
JORDÁKY BÉLA
428 35 KÅLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: +46–(0)31–795 25 02

Országos gondnok, az Egyháztanács alelnöke
SZEREDAI JÁNOS *Ljungbyi felügyelő*
341 36 LJUNGBY Harabergsgatan 18
Tel: +46–(0)372–816 28

Tiszteletbeli országos felügyelő
BÉLDY ZOLTÁN *Göteborgi felügyelő*
411 29 GÖTEBORG Landalabergen 14
Tel: +46–(0)31–20 66 95

Országos főjegyző
TÓTH ILDIKÓ *Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgatan 4 H
Tel/Fax: +46–(0)456–140 37

Központi pénztáros
PAP IVÁN
181 30 LIDINGÖ (STH) Friskspotarvägen 2
Tel: +46–(0)8–731 83 60

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI FELÜGYELŐK

Borås
KAJTÁR LÁSZLÓ
502 36 BORÅS Nolhagagatan 2
Tel/Fax: +46–(0)33–13 35 68

Eskilstuna
NAGY ANDREA
635 02 ESKILSTUNA Svista Norrgård Pl.1583
Tel: +46–(0)16–12 18 22

Halmstad
BODONI DÉNES JÁNOS
313 50 ÅLED Norregårdsgatan 21
Tel/Fax: +46–(0)35–398 36

Helsingborg
BLÉNESSY ZOLTÁN
267 41 BJUV Dragaregatan 5
Tel: +46–(0)42–820 64

Jönköping
GAAL ANDRÁS
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: +46–(0)393–161 69

Katrineholm
ÁLLÓ RÓZSIKA
643 30 VINGÅKER Parkvägen 23
Tel: +46–(0)151–103 01

Malmö
PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
211 47 MALMÖ Carl Herslowsgatan 10
Tel: +46–(0)40–97 90 29

Stockholm
pillanatnyilag betöltetlen

Västerås
REHÓ ISTVÁN
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel: +46–(0)21–12 09 91

NYILVÁNTARTÁS, VÁLLALÁS

1999 novemberében a svéd parlament megszavazta az új Felekezeti Törvényt (Lag om Trossamfund), mely véglegessé tette az egyháznak az államtól való különállását. A 2000. január 1-től életbe lépő törvény értelmében megfogalmazott és elfogadott új Alapszabályzatunk alapján kérni fogjuk, hogy mint bejegyzett egyházi közösség (Registrerad trossamfund) folytathassuk működésünket.

Megkezdtük önálló működésünk anyagi alapjainak megteremtését. Az 1999. november 20-án Tångagärdén tartott Küldöttgyűlésünk megerősítette az Egyháztanács korábbi határozatát, hogy 2000-től kezdve a hívektől rendszeres egyházfenntartói járulékot kér. Gyülekezeteinkben - más-más formában - már ősztől fogva megindult a fenntartó tagok és támogatók regisztrálása, s ezt szeretnénk most egységesíteni. Ennek három lépcsőfoka van:

1. Nyilvántartásba vétel (Regisztráció). A nyilvántartásba vételhez minden címre megküldünk egy CSALÁDI ADATLAP-ot, melyben a felnőttek mellett a kiskorú vagy eltartott gyermekek neveit és adatait is kérjük feltüntetni. A nyilvántartásba vétel még nem jelent tagságot, de hozzásegít ahhoz, hogy szolgálatunkkal minél több személyt elérhessünk és különféle tevékenységeinkről értesíthessük őket. Ezért tisztelettel kérünk mindenkit, töltse ki az adatlapot, és azt legkésőbb 2000. február végéig levélben küldje el a Lelkészi Hivatal címére.

2. Fenntartás vagy támogatás vállalása. Mindenki maga döntheti el, hogy kívánja-e közösségünket anyagilag is támogatni. A VÁLLALÁS című rész arra szolgál, hogy abban mindenki maga jelölje meg: teljes jogú fenntartó tag kíván-e lenni, vagy kívülálló marad, de munkánkat fontosnak tartja, s ezért azt anyagilag támogatni óhajtja.

a) *A teljes jogú, fenntartó tag* minden egyházi szolgáltatásunkat térítésmentesen veheti igénybe, s különféle rendezvényeinken (konferenciákon, tanulmányi kirándulásokon stb.) is kedvezményesen vehet részt.

A fenntartási járulékot ki-ki az évi adózó jövedelme 0,5%-ának arányában állapítja meg. Ennek lehetséges mértékéről (alsó küszöbértékeiről) a VÁLLALÁS című fejezetben adunk tájékoztatást. A fenntartási járulékot fizető tagok Új Kéve című folyóiratunkat továbbra is térítésmentesen kapják.

Elméletileg a Svéd Egyháznak adózókat is tagjainknak tekinthetnénk, amennyiben az a gyülekezet, amelyhez az illető tartozik, szolgáltatásaink térítéséről hajlandó lenne velünk úgynevezett kiegyenlítési (clearing) szerződést kötni. Alkalomadtán erről megbeszélést folytatunk a Svéd Egyházzal.

b) *A kívülálló, de támogató személyek* is ugyanúgy igénybe vehetik egyházi szolgáltatásainkat, mint a fenntartó tagok, de megállapított díj ellenében, és teljesárú díj ellenében részt vehetnek más rendezvényeinken is.

A támogatás mértékét ki-ki tetszőlegesen állapítja meg. A támogató személyek Új Kéve című folyóiratunkat továbbra is térítésmentesen kapják.

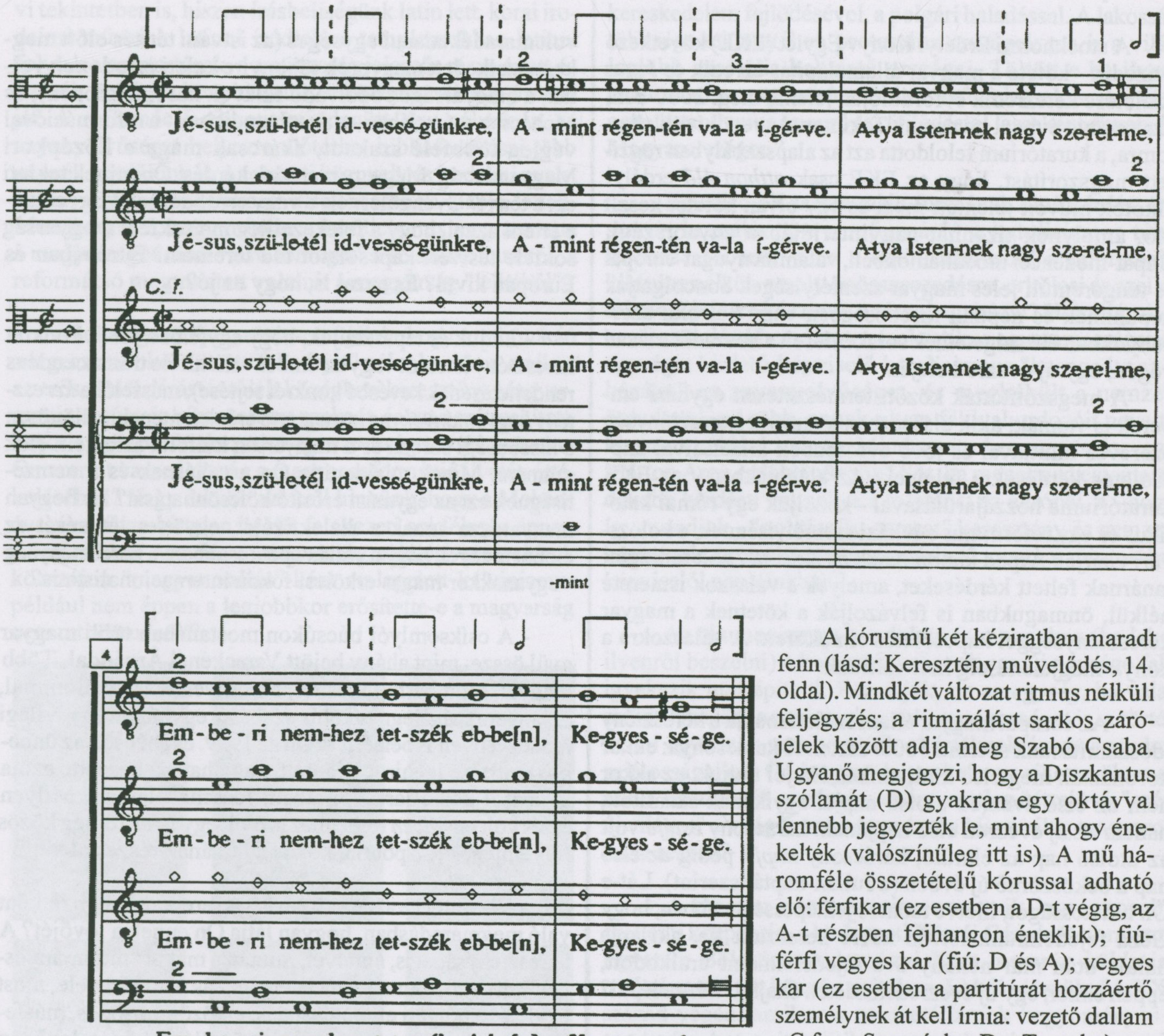
3. A vállalt fenntartói járulék vagy támogatás befizetése. Lapunkhoz évente négy befizető utalványt (Postgiro) mellékelünk. Kérjük mindazokat, akik fenntartói járulék vagy támogatás fizetését vállalták, hogy a vállalt összeg első negyedévi részét a most mellékelt Postgiro-utalványon szíveskedjenek legkésőbb 2000. február végéig központi pénztárunknak befizetni. Akik ezt már megtették, tekintsenek el ettől a kötelezettségtől.

Segítségüket előre is köszöni az Egyháztanács nevében:

Jordáky Béla országos felügyelő

Jézus születél

Karácsonyi ének Szabó Csaba *Erdélyi harmóniás énekek a XVIII. századból* című gyűjteményéből

A kórusmű két kéziratban maradt fenn (lásd: Keresztény művelődés, 14. oldal). Mindkét változat ritmus nélküli feljegyzés; a ritmizálást sarkos zárójelek között adja meg Szabó Csaba. Ugyanő megjegyzi, hogy a Diszkantus szólamát (D) gyakran egy oktávval lennebb jegyezték le, mint ahogy énekelték (valószínűleg itt is). A mű háromféle összetételű kórussal adható elő: férfikar (ez esetben a D-t végig, az A-t részben fejhangon éneklik); fiú-férfi vegyes kar (fiú: D és A); vegyes kar (ez esetben a partitúrát hozzáértő személynek át kell írnia: vezető dallam - C.f. - a Szopránba, D a Tenorba).

Árpád-házi magyar szentek Simone Martini falfestményein (kb. 1317) az Assisi Szent Ferenc-bazilika alsó templomának jobb oldali kereszthajójában. Balról jobbra: Szent Erzsébet (1207-1231), Szent Margit (1242-1270), Szent Imre (1000/1007-1031), Szent István (967/975-1038), Szűz Mária a gyermek Jézussal, Szent László (1040 körül-1095).

Tizennégy kérdés két egyházi személyiséghez

A stockholmi Erdélyi Könyv Egylet (EKE) következö - tizedik - kötete a magyar államalapítás ezredik és Jézus születése kétezredik évfordulóján jelenik meg: 2000-ben, azaz a jövö évben, tavasszal. Tekintettel a rendkívüli alkalomra, a kuratórium feloldotta azt az alapszabályban rögzített megszorítást, hogy az EKE csak *otthon élő* erdélyi alkotók műveit jelenteti meg, és egy olyan kötetet készít elő, amelynek tizenhat nagyinterjújában anyaországi, Kápát-medencei utódállamokbeli, valamint nyugat-európai és tengerentúli jeles magyar személyiségek boncolgatják népünknek és népünk kisebbségben vagy külföldi szórványokban élő szigeteinek sorskérdéseit a huszadik század végén, egy új évezred elején.

A megszólítottak között természetesen egyházi emberek is vannak, akik elsősorban a magyar kereszténység ezeréves múltjával és jövő évezredbeli kilátásaival kapcsolatos kérdésekre felelnek. Az alábbiakban - az EKE kuratóriuma hozzájárulásával - közöljük egy római katolikus és egy református egyházi személyiségnek, a kolozsvári Czirják Árpád kanonoknak és Kozma Zsolt teológiai tanárnak feltett kérdéseket, amelyek a válaszok ismerete nélkül, önmagukban is felvázolják a kötetnek a magyar kereszténységgel kapcsolatos témaköreit. A válaszokra a könyv megjelenéséig kell várnunk.

- Az európai magyar állam születésnapja a keresztény időszámításunk szerinti 1000. esztendő karácsonya: ekkor koronázták meg első királyunkat. Ha jól tudjuk, ez akkor nem az első évezred utolsó napjai egyikének számított, hanem az új évezred első napjának: karácsony *estéje* volt az utolsó nap az elmúló, karácsony *napja* pedig az első nap a beköszöntő új évben (a Julián-naptár szerint). Lát-e Ön tudatosságot, illetve tudatos jelképességet abban, hogy Géza fejedelmünk István névre keresztelt fia, aki apja halála után már néhány éve fejedelemként uralkodott, éppen ekkor, egy új évezred kezdetén óhajtott trónra lépni?

- A magyarok között már a honfoglaláskor akadtak keresztények, sokan pedig a honfoglalás és az államalapítás közötti időszakban vették fel a kereszténységet. Általános és végleges és *nyugati* kereszténységre való térítésünk művét mégis István hajtotta végre. Egy talán kissé meredek kérdés Önhöz mint egyházi emberhez, az erdélyi római katolikusok egyik főpásztorához: mit gondol, a térítés keresztény missziós aktus volt-e István részéről (a "tegyetek tanítványokká minden népeket" krisztusi parancsa jegyében), vagy inkább politikai gesztus? Egyfajta belépés a korabeli európai keresztény népek uniójába?

- Akárhogyan nézzük is, a kereszténységnek a szó szoros értelmében döntő, sorsdöntő szerepe volt a magyarság megmaradásában, európai nemzetté válásában, s ezt a szerepét sok évszázadon át megtartotta. A magyar kereszténység azonban felekezetileg már kezdetben sem volt maradéktalanul egységes (az istváni térítés előtt megkeresztelkedett magyarok többnyire keleti ortodoxok voltak, a magyarságba beolvadó szlávok hasonlóképpen), és Mohács évszázadában - a tizenhatodikban - a reformációval végleg többfelé szakadt, akárcsak maga a középkori Magyarország. Még egy meredek kérdés: Ön minek tekinti ezt a tényt? Gyengülésnek-e vagy erősödésnek? Egyet tud-e érteni azzal, hogy a felekezetileg ma sokféle magyarság sokféle testvéri kapcsolatot tud teremteni Európában és Európán kívül? És azzal is, hogy ez jó?

- Látjuk és tapasztaljuk, hogy egyfelől a *hit* (a konkrét keresztény istenhit vagy az ember valamiféle transzcendens rendeltetésének kevésbé konkrét sejtése), másfelől a *keresztény hagyományok* ma is megtartó erőt jelentenek, különösen a kisebbségi sorban és a magyarság külföldi szigetein élők számára. Minek tulajdonítja Ön a vallásnak és a nemzetiségnek ezt az egymást erősítő kölcsönhatását? És hogyan magyarázza annak a dialektikáját, együttes létezését az előbbi ténnyel, hogy a vallás - pontosabban: a kereszténység - ugyanakkor magas erkölcsi fokon internacionalista is?

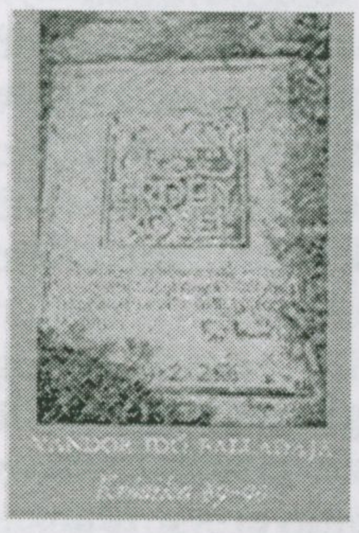
- A csíksomlyói búcsúkon mostanában több magyar gyűl össze, mint ahány bejött Vereckénél Árpáddal. Több magyar, mint bárhol máshol, bármilyen más alkalommal, az anyaország legnagyobb szabású egyházi vagy világi rendezvényeit is beleértve. Ön az 1999. évi búcsún az ünnepi szentmise igehirdetője volt, nagy hatású beszéde azóta is kézről kézre jár gépiratban, fénymásolatban. Milyen érzés volt egy *ilyen* tömeghez szólni, egy *ilyen* tömeg közös figyelmének központja, közös áhítatának részese lenni?

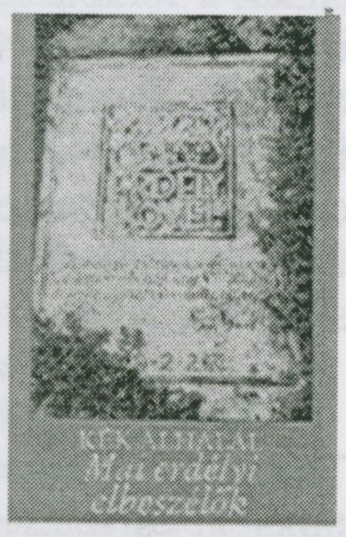
- Visszatérve a kereszténység szerepére a nemzetként való megmaradásban, hogyan látja Ön ennek a jövőjét? A kereszténységét is, amelyet, miután a magát "tudományosnak" tételező kommunista istentagadás nem bírt vele, most egyfelől a polgári elvilágiasodás, elközömbösödés, másfelől a mindenféle zagyva, magát "vallásnak" tételező tan bomlasztó hatása fenyegeti, s a nemzetét is, amelynek fogalmáról ma már vannak akik azt állítják, hogy nem tudják értelmezni?

- A vallás is, a nemzeti érzés és öntudat is sokszor nyert igen mély átélésben gyökerező, igen magas művészi fokú kifejezést irodalmunkban. Ön e tárgykör jó ismerője, sőt tanulmányozója, aki *Erdélyi magyar breviárium* című műve I. kötetének ajánlásban többek között ezt írta: "Ha élők és holtak elválaszthatatlanul összetartoznak, hihetjük, hogy porba tért eleink nem hagynak cserben, könyörgésünkre főnixként megelevenednek és hallatják szavukat." Melyik magyar irodalmi művet jelölné meg, mint olyant, amely - legyen akár holt, akár élő szerző írása - lámpást ad a kezünkbe a tisztább látáshoz itt előkerült s elő nem került gondjaink homályában?

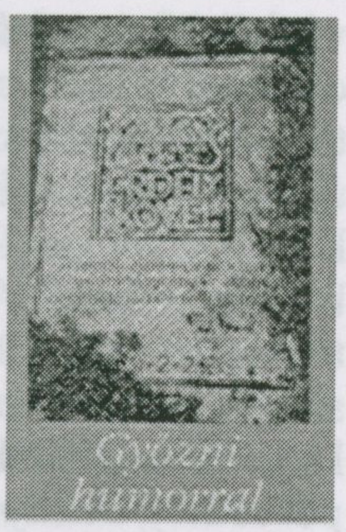
- A Kárpát-medencében hont foglaló, majd onnan egy évszázadon át Európa országait sarcoló magyarokat első királyunk kereszténységre térítette és életformaváltásra kényszerítette. Európai néppé tette őket (minket), még nyelvi tekintetben is, hiszen írásbeliségünk latin lett, korai irodalmi műveink latinul íródtak, a templomokban latinul folytak a szertartások, s a népesség jelentős része értett és beszélt egyfajta konyhalatint, a középkor *lingua franca*-ját. A reformáció viszont mindenütt, így nálunk is, az anyanyelvűséget helyezte előtérbe; bibliafordításai több népnél, így nálunk is, a nemzeti köznyelv és irodalmi nyelv, az anyanyelvű írásbeliség kifejlődésének alapja lettek. Mondhatjuk-e, hogy miután a katolicizmus megmentette a magyarságot mint "testi tömeget" a felszámoltatástól, a reformáció megmentett valamit a magyarság "lelkéből"?

- Sokan gondolják, sőt itt-ott írják is, hogy a reformáció a legrosszabbkor "ütötte fel a fejét" nálunk: akkor, amikor az erős, a tatárjárást is túlélt középkori keresztény Magyarország amúgy is három részre szakadt, és ezt a szétszakítottságot a fellépő felekezeti megosztottság tovább növelte. Ön szerint van-e igazság a magyar reformáció ilyetén értékelésében? Vagy inkább azt kell hinnünk, hogy a Mohács évszázadában hirtelen beállt felekezeti sokféleség éppen a legjobbkor növelte a magyarság túlélési esélyeit? A közszájon "magyar vallás"-ként emlegetett kálvinizmus például nem éppen a legjobbkor erősítette-e a magyarság nemzeti öntudatát?

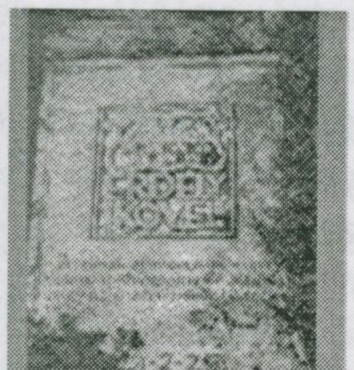

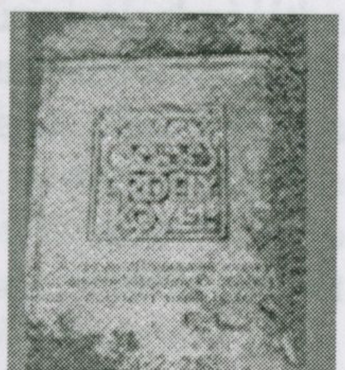

- A protestantizmus - mint annak idején az őskereszténység - mindenütt kéz a kézben járt a városiasodással (*pogány* szavunk latin eredetije, a *paganus*, azt jelenti, hogy *falusi*, *vidéki*), párhuzamusan bontakozott ki az ipar és a kereskedelem fejlődésével, a polgári haladással. A lakosság többsége tekintetében protestáns országok ma is a világ legjobb szociális helyzetű országai. Töltött-e be ilyen, társadalmi szempontból előbbrevivő, felemelő szerepet *is* a protestantizmus az európai fejlődéstől lassaként elmaradó Magyarországon?

- Egy első olvasásra talán furcsának tűnő kérdés: Ön szerint hozzájárult-e a reformáció a katolicizmus túléléséhez? Mi lett volna a katolicizmusból a reformáció kihívása nélkül, amely önösszeszedésre, erkölcsi és szellemi megújulásra késztette a római egyházat? Hozzájárult-e a reformáció ahhoz, hogy a teokratikus egyetemességet és egységet hirdető-képviselő katolicizmus "beengedte az ő házába" az anyanyelvűséget, és megbékült a nemzeti öntudattal, mi több, annak olyan fáklyahordozóit nevelte ki, mint például nálunk Mindszenty hercegprímás vagy Márton Áron erdélyi püspök? Sőt, ha megenged egy meredekebb kérdést: vannak-e a toleráns, az európai, a - hogy így mondjuk - "politically correct" keresztény és nemzeti eszmének az említettekhez mérhető magyar protestáns képviselői napjainkban?

- Az ökumenizmus gondolata és mozgalma (ha lehet ilyenről beszélni) a kereszténységnek egy új egysége felé igyekszik utat építeni. Reméljük, ez az *egység*, ha valamikor létrejön, nem jelent majd *egységességet* is, a történelmi egyházak nem veszítik el értéknek érzett és tudott sajátosságaikat. Ön hogyan képzel el egy sikeres ökumenikus összefogás eredményeként esetleg létrejövő "szép új világot" a világ keresztény részén? És a világ magyarok lakta részén?

- A magyar protestantizmus egyik legrangosabb szellemi központja, a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara, nemrég *küldetésnyilatkozatot* tett közzé a sajtóban. Ebből idézzük: "A XX. század végén, amikor a nemzetállamok hagyományos - gazdasági, katonai, politikai - szerepkörei összezsugorodnak, illetőleg jelképessé válnak, egyedül a minőségelvű nemzettudat lehet képes megóvni a magyarságot a globalizálódó világ közösségeket fenyegető hatásaitól." Szeretnők, ha Ön, mint egy másik rangos szellemi központ, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet munkatársa, aki feltehetőleg egyetért az említett nyilatkozatban írottakkal, értelmezné számunkra a *minőségelvű nemzettudat* fogalmát, egyúttal arra is kitérve, hogy az miben és mennyiben lehet segítségünkre a kisebbségi és a Kárpát-medencén kívüli szórvány-létben?

- Köszönettel velünk megosztott gondolataiért, hadd kérdezzük meg végül: melyik volna az az irodalmi mű, amelyet e gondolatai egészéhez vagy azok valamelyikéhez egyfajta művészi összefoglalás, egyfajta illusztráció gyanánt ajánlhatna?

Mint előző számunk vezércikkében már írtunk róla (ott még csak a közeljövőben bekövetkező eseményként), október 31-én, a reformáció emlékünnepén, megtörtént a római katolikus és az evangélikus egyház történelmi jelentőségű kiegyezése és kibékülése. Az aktusra az augsburgi székesegyházban került sor, mintegy negyedszáz ország - köztük Svédország és Magyarország - magas rangú katolikus és evangélikus egyházi személyiségei jelenlétében, ünnepi mise és istentisztelet keretében. A kiegyezés ténye abban áll, hogy a két egyház hittudósainak sikerült közös formulát találniuk a *megigazulás tana* megfogalmazásában - ugyanis az ekörüli eltérés tette teológiailag alátámaszthatóvá s így lehetővé annak idején a katolikusok számára az ún. bűnbocsátó cédulák árulását és vásárlását, Luther és követői számára viszont az ez ellen és egyúttal más visszásságok ellen való fellépést. Hogy a kibékülés ténye konkrétan miben áll, annak a részleteit egyelőre nem tudjuk, de reméljük, hogy jeleit látni, áldásait a mindennapi vallásos életben élvezni fogjuk.

Kevésbé volt sikeres az a bennünket szintén közelről érdeklő ki- vagy megbékülési kezdeményezés, amely többek között azzal járt volna, hogy Aradon visszaállítják az 1848-49-es szabadságharc ott kivégzett mártírjainak emlékművét, s a magyar és a román miniszterelnök felavat egy ún. megbékülési emlékparkot, vagy legalábbis megteszi az első, jelképes kapavágást egy ilyen park létesítésének kezdő lépése gyanánt. Minderről megegyezés született a két kormány között. A gyakorlatban azonban egy szélsőséges tüntetők által meg-megzavart s a román kormány részéről sértően félvállról vett emlékünnepély megtartásán kívül csak annyi történt, hogy az 1920-ban lebontott szoborcsoportnak eddig egy román katonai raktár pincéjében heverő darabjait átszállították az aradi minorita rendház udvarára, s ezentúl ott fognak heverni. Hogy meddig, azt pontosan tudni lehet: addig, ameddig Románia nem lesz *jogállam* és - nemcsak a szó földrajzi értelmében - *európai ország*.

Elkészült és kinyomtatva-bekötve megjelent a teljes Biblia új svéd fordítása (egyes ó- és újszövetségi könyvek külön megjelenéséről már hírt adtunk lapunkban), és a jelképes "első példányt" november 17-én ünnepélyes külsőségek között letették a parlament elnökének asztalára. Az aktus arra a jó négy évszázaddal ezelőttire kívánt emlékeztetni, amikor Olaus és Laurentius Petri svéd reformátorok átnyújtották a maguk 1541-ben elkészült bibliafordítását Gustav Vasa királynak. A svéd sajtóban nyilvánosságra hozott adatok szerint az új fordítás munkálatai huszonhét esztendeig tartottak, bennük több

KERESZTÉNY

mint kétszázötven teológus, nyelv- és történelemtudós, író, költő, szerkesztő és egyéb szakember vett részt, s az egész vállalkozás hatvanhét millió koronájába került az adófizetőknek. A szentírásolvasó emberek és az azt munkaeszköz gyanánt forgató lelkészek véleménye azonban nem egységes az új fordítás lelki-szellemi *értelmét* és gyakorlati *hasznát* illetően - aminek a magunk részéről is külön cikket szándékozunk szentelni lapunk egyik következő számában.

Terjedelmes interjút közölt a Magyar Nemzet idei október 15-iki száma Gulyás Balázs belga állampolgárságú, Stockholmban élő agykutatóval, a Karoliska Intézet munkatársával. Az interjú abból az alkalomból készült, hogy Gulyás Balázs, az 1425-ben alapított Leuveni Katolikus Egyetem egykori diákja s az annak keretében működő Leuveni Magyar Katolikus Kollégium tagja, meghívta Orbán Viktor miniszterelnököt a Kollégium fennállásának 50. évfordulója tiszteletére rendezett ünnepségre (a látogatás október 18-án meg is valósult). A stockholmi professzor, akinek kapcsolatai nem szakadtak meg sem tanulmányai színhelyével, Belgiummal, sem szülőhazájával, Magyarországgal, az interjú keretében mindenekelőtt annak a fontosságáról beszélt, hogy a magyar kormány, illetve a költségvetés fölött rendelkező parlament áldozzon több pénzt a tudományos kutatás ügyére, s ne hagyja leszakadni ebből a szempontból sem az általános fejlődéstől azt a nemzetet, amelynek egyik legjelentősebb erőforrása éppen "kiművelt emberfőinek" szellemi teljesítménye lehet.

És még egy interjú két svédországi személyiséggel: Tóth Károly Antal göteborgi biológussal, lapunk munkatársával és feleségével, Tóth Ilona költővel - a Marosvásárhelyt megjelenő, *Látó* című szépirodalmi folyóirat októberi számában. Az interjú egyike azoknak, amelyeket többszöri svédországi vendégünk, Tófalvi Zoltán erdélyi újságíró készített itt élő magyarokkal, s amelyek rövidesen kötetben jelennek meg, de itt-ott már napvilágot látott belőlük néhány. A Tóth házaspárral készült interjú főbb témái: az *Ellenpontok* (az egyetlen romániai ellenzéki szamizdat a kommunista diktatúra idején, amelynek szerkesztésében Tóth Károly Antal és Tóth Ilona jelentős szerepet vállat); a kényszerű áttelepedés Magyarországra, majd a kivándorlás nyugatra; az *Ellenpontok* politikai tőkéje körüli osztozkodás a közép-európai rendszerváltások után; a magyar értelmiségi lét lehetőségei és lehetetlenségei az emigrációban; a nyugati magyar diaszpórák fennmaradásának esélyei az emigráció második, sőt harmadik nemzedéke korában.

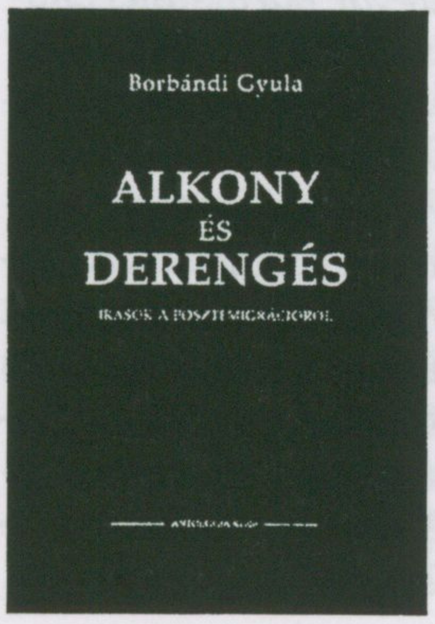
A jelenkori politikatörténetben az *Ellenpontok* városaként, a magyar irodalomtörténetben a *Holnap* városaként ismert Nagyvárad újra "valaminek" a városa lett: amint

MŰVELŐDÉS

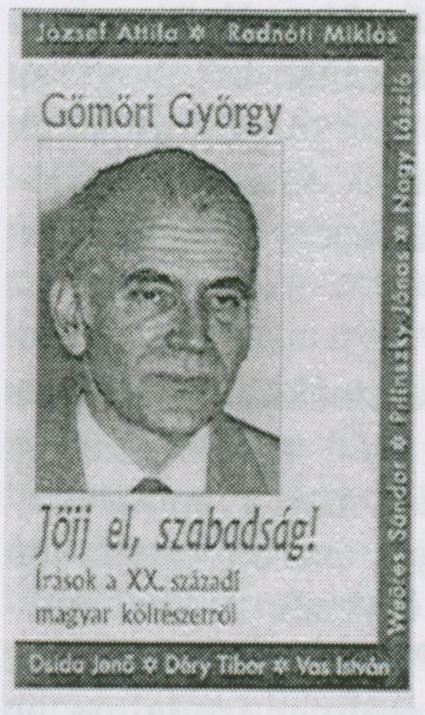
előző számunkban már hírül adtuk, itt kezdeményezte Tőkés László református püspök a Partiumi Keresztény Egyetem megalapítását, és a romániai magyarság számára minden bizonnyal sorsdöntő eseményre is itt került sor ez év októberének legelején. Idézzünk az éppoly bölcs, mint amilyen bátor intézkedést meghozók hivatalos közleményéből: "Október 1-én rendkívüli ülést tartott a Sulyok István Református Főiskola vezetőtanácsa. A vezetőtanács tudomásul vette a Pro Universitate Partium alapítvány és a Királyhágómelléki Református Egyházkerület azon határozatát, hogy a Sulyok István Református Főiskola Partiumi Keresztény Egyetemmé alakul át, és ennek megfelelően a Sulyok István Református Főiskola vezetőtanácsa a Partiumi Keresztény Egyetem ideiglenes szenátusává válik" (*Partiumi Közlöny*, 1999. október 30.). Az ily módon szinte huszáros bravúrral megalapított és megalakított romániai magyar egyetem, amelynek egyik, viszonylag önálló egysége lesz a Sulyok István Református Hittudományi Intézet, mindössze két nappal az idézett közlemény kibocsátása után, október 3-án tartotta első, 1999-2000-es tanévének ünnepi megnyitóját.

Százhuszonöt évvel ezelőtt, 1874-ben alapították a Svéd Egyház misszós szolgálatát (*Svenska Kyrkans Mission*), amelynek munkatársai ma a világ mintegy húsz országában tevékenykednek. A kezdetben főleg Dél-Afrika és India felé irányuló, *térítő* jellegű misszió ma földrajzilag tágabb teret fog át, és *segítő* jellegűvé vált: elsődleges célja nem új hívek szerzése, hanem az ún. harmadik világ országaiban létesült, vallásilag rendszerint idegen, nemegyszer ellenséges környezettel körülvett evangélikus egyházi közösségek hitéletének erősítése, a hitélet szellemi színvonalának emelése és ennek összekapcsolása különféle diakóniai munkákkal: orvosi ellátással, elemi és középfokú oktatással, civilizatorikus és egészségügyi tanácsadással. A szolgálat tevékenysége iránt érdeklődők bőséges információanyag birtokába juthatnak, ha "felütik" a Svéd Egyház honlapját: (www.svkyrkan.se).

Szeretetteljes figyelemmel igyekszünk követni mindazok irodalmi tevékenységét, akiket svédországi vendégeinkként alkalmunk volt közelebbről megismerni és barátainkként bocsátani útjukra itteni látogatásuk, közszereplésük után. Így és ezért adunk hírt a legutóbb ez év októberében, a SMOSZ meghívására nálunk járt Borbándi Gyula *Alkony és derengés* című, *Írások a posztemigrációról* alcímű gyűjteményes kötetének megjelenéséről (Antológia Kiadó. Lakitelek, 1999). A külsőre is vonzó, elegáns

kiállítású könyvben az emigráció avatott történésze azokról a találkozásairól, megfigyeléseiről, tapasztalatairól számol be, amelyeket a külhoni magyarság rendszeres tanulmányozása s szellemi életének szervezése - főképpen az *Új Látóhatár* című folyóirat szerkesztése - során szerzett, de amelyek személyesebb jellegük miatt nem illettek bele két alapvető történeti művébe (*A magyar emigráció életrajza 1945-1986; Emigráció és Magyarország 1985-1995*). Számunkra különösen sokat mondó a kötet két, tulajdonképpen rólunk szóló és néhány kedves, már eltávozott sorstársunk emlékét idéző írása - a *Magyar menekültek között Svédországban* (1988) és az *Északi őrjárat magyar szemmel* (1993). Így és ezért számolunk be itt Gömöri György legújabb, *Jöjj el, szabadság!* című, *Írások a XX. századi magyar költészetről* alcímű kötetének megjelenéséről is (A Magyar Nyelv és Kultúra Társasága - Anyanyelvi Konferencia kiadása. Budapest, 1999). A kiváló esszéista és költő, a cambridge-i egyetem szlavisztikai tanszékének tanára, aki - ugyancsak a SMOSZ meghívására - legutóbb 1996-ban, az 1956-os forradalom és szabadságharc negyvenedik évfordulóján volt vendégünk és ünnepi előadónk, a kötet tizennégy esszéjében megannyi magyar költő munkásságának vagy csupán egy-egy kötetének, egy-egy versének esztétikai értékeit és erkölcsi-politikai üzenetük legbelsőbb tartalmait keresi, találja meg és mutatja fel, gazdagítva olvasáskultúránkat, s újra közelítve bennünket a közösségi érdekeltségű és elkötelezettségű költészethez - egy olyan korban, amikor éppen távolodóban vagyunk tőle, nem csekély szellemi veszteségünkre.

Minden jel szerint Gorsium volt egész Pannónia vallási központja a provincia virágkorában - állítják azok a régészek, mindenekelőtt Fritz Jenő professzor, akik immár négy évtizede dolgoznak a Fehér megyei Tác község határában fekvő római romok feltárásán, s akiknek újabban egy olyan nagytemplom maradványait sikerült kiásniuk, amelyet provinciánként csak egyet építettek a császárkultusz ápolása céljából (a létesítmény tehát legalább olyan mértékben szolgált politikai célt is, mint vallásit). Hasonló tartományi szentély-együttest mai nyugati országokban még nem tártak fel, bár egykori létezésükről tudnak. Pannónia keleti részét Kr. u. 46-49 között szállták meg a római légiók, majd nyomukban a telepesek, és az eleve kultuszhelynek szánt Gorsiumot - amelyből élénk gazdasági életet is élő város lett - Traianus császár (uralkodott Kr. u. 98-117 között) alapította. Az egykor fallal körülvett belváros túlélte a római uralmat, sőt a húnt s az avart is, s természetesen nem egykori fényében, de lakható maradt egészen a török hódítás idejéig, annak ellenére, hogy falából és lassan elnéptelenedő házaiból már Szent István korától kezdve hordták szét őseink a faragott követ keresztény templomaik és váraik építéséhez.

Lapunk két előző számában egymás után kétszer adtunk hírt az uppsalai egyetem docensének, Dugántsy Máriának egy-egy, a mordvinok történelmét és irodalmát tárgyaló, az egyetem kiadásában megjelent magyar, illetve svéd nyelvű dolgozatáról. Októberi számunk megjelenése óta újabb meglepetéssel szolgált a jeles finnugrista: Vaszilij Radajev mordvin költő *Ének Tyustya fejedelemről* című, verses népi elbeszélések alapján írt nagy epikus költeményének magyar művészi fordítását küldte meg szerkesztőségünknek, amely csak néhány hete jelent meg könyv alakban a budapesti Balassi Kiadó gondozásában. A magyar népdalokból és a Kalevala-fordításokból ismert ún. ősi nyolcasokban hömpölygő versszöveg gördülékenysége, kifejezőereje és költőisége - más szóval a fordítás esztétikai erényei - mellett hadd említsük meg a kötetnek egy kedves családi vonatkozását: azt, hogy az egyes énekeket lezáró kis méretű, hangulatos grafikák készítője, Helle Becker, az itt nemcsak finnugrista filológusként, hanem költőként is sikeresen bemutatkozó Dugántsy Máriának a lánya.

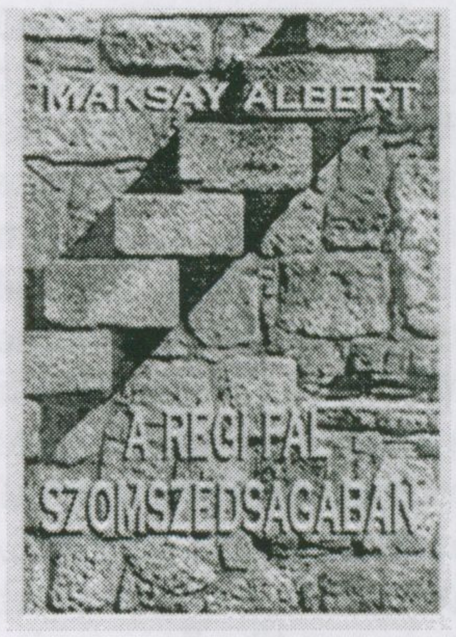
November legvégén tartották a stockholmi magyar nagykövetségen a képviselet első svéd nyelvű magyar irodalmi estjét (kiemeltük az első szót, mert a rendezvény meghívója *litterära kvällar*-t emleget, ami egyértelműen többes szám, úgyhogy várható az örvendetes kezdeményezés folytatása). Az est témája Petőfi és a reformkor, illetve a szabadságharc korának magyar irodalma és művelődése volt. Petőfi költészetének svéd recepciójáról Stig Christofferson uppsalai kutató beszélt, akinek ezzel foglalkozó bibliográfiai munkáját nemrégen ismertettük lapunkban; Petőfi-verseket mondott eredetiben és svéd fordításban a stockholmi magyar protestáns gyülekezetben az idén konfirmált Sántha Hanga; Anders Lindeberg (1789-1849) svéd publicistáról, a múlt századi magyar szabadságtörekvések ismerőjéről és ismertetőjéről tartott előadást Gulyás Miklós stockholmi könyvtáros, lapunk munkatársa - s mindezt összefoglalta, történeti-irodalomtörténeti összképbe ágyazta az est nagyrészt svéd részvevői számára Makkay Lilla kultúrattasé.

És még egy közérdekű művelődési hír a stockholmi magyar nagykövetség háza tájáról: december 2-án, alig néhány nappal az előző hírünkben említett esemény után, itt mutatta be *Mitt i Europa - Centraleuropeisk historia och politik* (Európa közepén - Közép-európai történelem és politika) című könyvét Nicolaus Rockberger, akinek munkásságáról nem ezúttal írunk először e hasábokon. És nem is utoljára, hiszen a szóban forgó könyvet szándékunkban van bővebben ismertetni, esetleg részleteket is közölni belőle.

Közép-európai történelem, ezen belül természetesen magyar történelem svéd szemmel - és svéd történelem magyar szemmel. Ez a párhuzam jut eszünkbe, amikor üdvözöljük a stockholmi Fodor Imre ez év kora őszén magánkiadásban megjelent, *Svéd történelem néhány magyar kapcsolattal* című, *A kezdetektől XII. Károly svéd király haláláig* alcímű, a szerző saját meghatározása szerint

ismeretterjesztő könyvét. Fodor Imre természetes nyíltsággal közli az olvasókkal a könyvhöz külön lapon mellékelt utószóban, hogy ő maga nem író és nem történész, csak szenvedélyes személyes érdeklődésből búvárkodik a svéd és a magyar történelemben (ami nem jelenti azt, hogy adatai ne volnának megbízhatóak, hiszen megbízható forrásmunkákból vette őket), s elismeri, hogy könyvének szövegére ráfért volna némi szakszerű stilizálás. Példás önismeret, őszinteség és bátorság! Ha ehhez hozzávesszük azt, hogy a szép kiállítású, színes műmellékletekkel illusztrált, bizonyára nem kis költséggel megjelentetett könyv példányainak svédországi eladásából származó pénzt a szerző jótékony célra - egy budapesti árvaház gondozottjainak segélyezésére - fordítja, akkor az a meggyőződésünk támad, hogy akciója messzemenően megérdemli támogató rokonszenvünket.

Az ősz folyamán Stockholmban járt a Duna TV kéttagú forgatócsoportja, s többek között portréfilmet készített Szente Imre költőről és műfordítóról, lapunk munkatársáról. A riporter és szerkesztő Maksay Ágnes, aki néhai Maksay Albert (1897-1971) református lelkész, kolozsvári teológiai tanár és költő unokája, magával hozta és szerkesztőségünknek ajándékozta azt a maga szerkesztette, *A régi fal szomszédságában* című kötetet (a Protestáns Teológiai Intézet kiadása. Kolozsvár, 1998), amely egyrészt tömör tanulmányban foglalja össze Maksay Albert életét és irodalmi munkásságát, másrészt válogatást nyújt e munkásság termésének javából - prózai írásokból, versekből, tanulmányokból, tudós elmélkedésekből és műfordításokból. Ebből a kötetből való az a bibliai ihletésű, nemesen egyszerű keresztény érzést megszólaltató vers, amely lapunk jelen számának hátsó borítóján olvasható.

1997 óta áll készen Szabó Csaba korábban Marosvásárhelyt, ma Szombathelyt élő és oktató zenetanár, népzenegyűjtő és zeneszerző *Erdélyi magyar harmóniás énekek a XVIII. századból* című hatalmas gyűjteménye, amely az idén már a Millenniumi alkotóművészeti pályázat aranydíját is elnyerte, de megjelentetéséhez - a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által nyújtott részleges támogatás mellé - még hiányzik néhány millió forint. Jelen számunkban közöljük a gyűjtemény egyik karácsonyi darabját (némileg egyszerűsítve, Szabó Csaba zenetudományi és filológiai apparátusa nélkül), amely két, egymástól kis mértékben eltérő változatban maradt fenn két kéziratban: Orbán Sigmond 1766-ból való kóruskönyvében és az ugyanazon évből való *Kolozsvári Kálvinista Énekeskönyv*-ben.

Hidak papírból

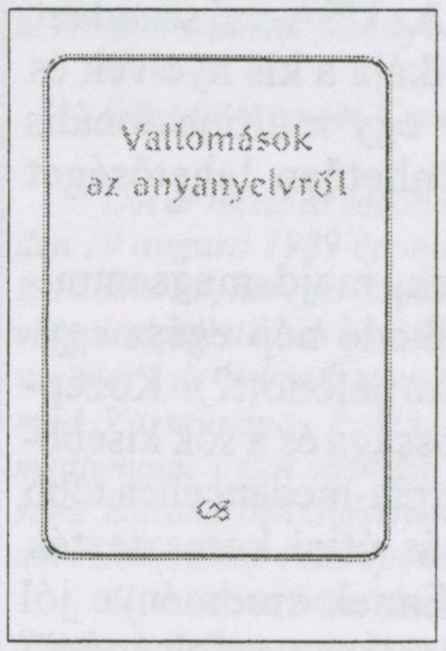
Igen: *papírból*. Mert könyvekről van szó, s azok egyelőre még mindig papírból készülnek, és még sokáig abból fognak készülni - párhuzamosan azzal, hogy ma már egyre több könyv létezik elektronikus jelek formájában is a kibernetikus térben. És igen: *hidak*. Mert a könyvek, amelyekről itt szó lesz, határok fölött ívelnek át, országokat és egymástól elszakadt nemzetrészeket kötnek össze az együtt-érzés, együtt-gondolkodás, együtt-cselekvés láthatatlan láncával. Rajtuk átjár a szellem és a lélek, mint a jármű- és gyalogosforgalom Pest és Buda között a Lánchídon, az óhaza és az emigráció között - s azzal a felszabadult érzéssel jár át, hogy immár nincs is emigráció a szó politikai értelmében (hiszen ha volna, akkor nem volna lehetséges ez az átjárás), hanem van egy, a szabadság új dimenziói felé haladó világ, és vannak szellemek és lelkek, amelyek a szabadság nagy általánosulásában meg akarják őrizni azonosságukat, s mint egyetlen könyv elektronikus jelei a kibernetikus térben, együvé akarnak tartozni "a magasban" azokkal, akik azonos önazonosságot őriznek. Ilyen *hidak papírból* például a stockholmi EKE könyvei is, amelyek Svédországot, Magyarországot és Erdélyt kötik össze már kilenc éve, s ilyen az az új, 1999-ben megjelent könyv is, amelyről az alábbiakban lesz szó.

Vallomások az anyanyelvről

Közel kétszáz magyar és mintegy félszáz más nemzetiségű tollforgatónak - többnyire írónak, költőnek - a nyelvről, mindenekelőtt az anyanyelvről szóló gondolatait tartalmazza ez a nemrég megjelent, az olvasókhoz még alig eljutott kötet, amelyet, ha jól tudjuk, Svédországban a kiadást támogató SMOSZ Anyanyelvünk Alapítványa forgalmaz majd, s az eladásból összegyűlő pénzt az anyanyelvi mozgalom további élénkítésére fordítja. A közel harmadfélszáz tollforgatón kívül a kötet összeállításában közreműködött mindenekelőtt Péterfy Mihály, az idézetek összegyűjtője, Lázár Oszkár ny. egyetemi tanár, a gyűjtemény kiegészítője, Tar Károly író, a szöveg gondozója s az előszó szerzője (utóbbiak svédországi, lundi lakosok), Sztranyiczki Mihály, a kötet szerkesztője és Murádin László nyelvész, tudományos kutató, a fülszöveg írója (erdélyi, kolozsvári lakosok), természetesen a SMOSZ említett alapítványa, élén a maga tisztségviselőivel, Bihari Szabolccsal, Nilsson Gyöngyvérrel, Tar Károllyal, valamint a római katolikus egyház erdélyi Glória Kiadója, amely a kötetet megjelentette.

Az előszó megnehezíti a recenzens dolgát, ugyanis mindent elmond, ami a kötet szellemi hasznáról és gyakorlati használatának többféle lehetséges módjáról elmondható; a recenzens legfennebb külön hangsúlyt helyezhet arra a gondolatra, hogy - különösen a mi diaszpóra-létünk körülményei között - a kötetbe való időnkénti belelapozás "lélektágító kedvtelés" lehet, de ugyanakkor a "céltudatos önépítés" alkalmas eszköze is. Meg arra, hogy a kötetben összegyűjtött igazságok, okos megfigyelések, megállapítások, bölcsességek nemcsak többlet-információval látják el az olvasót a nyelvre, különösen az anyanyelvre vonatkozóan, nemcsak az anyanyelvhez való érzelmi kötődését erősíthetik, hanem szervesen beépülhetnek gondolkodásába is, részben mint ismeretanyag, részben mint *attitűd* (anyanyelvünkön: *magatartás*) - mint hajlandóság és készség arra, hogy elmélyedjen általában a nyelv, különösen pedig anyanyelve rejtelmeiben és szépségeiben, hogy felfedezze magának a kommunikáció e csodálatos eszközét, s hogy öntudatlan és gyakran kontár használójából mesterévé válhasson.

A gyűjtemény érthetően, sőt nyilvánvalóan, a magyar nyelvre összpontosít mint anyanyelvre, s ezért valamennyire "kilógnak" belőle a nem magyar szerzőktől vett idézetek. Különösen, hogy ezek többnyire az illető szerzőket sem reprezentálják valóságos súlyukkal. Dante például, aki egy egész értekezést írt "a köznyelvi ékesszólásról", megszerezvén ezzel a toszkán nyelvjárásból kifejlődő olasz nyelv polgárjogát a szellemi életben, mindössze ezzel a párszavas költői sóhajjal szerepel a gyűjteményben: "Ti szók, kik egy világot átöleltek"; Horatius, a világirodalom egyik legtudatosabb és legtudósabb költője, mindössze ezzel a mindenféle összefüggésből kiragadott és így itt egyszerűen érthetetlen megállapításával: "A nyelvtudósok vitáznak, s a pör még döntés előtt áll"; Talleyrand pedig ezzel a szellemes, de kétes erkölcsi értékű és az egész kötet felfogásától idegen megállapításával: "A beszéd arra való, hogy elrejtsük vele gondolatainkat." Ne vegyék nemzeti elfogultságnak a recenzens részéről, ha ezek után megállapítja, hogy - különösen mivel magyar anyanyelvünk ápolása a kötet bevallott, sőt meghirdetett célja - be kellett volna érni a magyar szerzők megszólaltatásával, ez esetben a kevesebb több lett volna.

Mindent összevéve, a *Vallomások az anyanyelvről* elsősorban nagyszerű példa arra a híd-szerepre, amit a szellemi munka és együttműködés számos formája, például a könyvkiadás, az egymástól így vagy amúgy elszakadt nemzetrészek között betölthet, s ezért tisztelettel és örömmel üdvözlendő. És elvárandó, mert elvárható, hogy ugyanazon csapat részéről hasonló vállalkozások kövessék - például egy őszinte, problémafelvető, itt és most igen fontos *Vallomások a kétnyelvűségről*.

Ahol igazán ragaszkodnak az élő hithez, ott a bizonyosságtétel eszköze mind a templomban, mind a templomon kívül csak az anyanyelv maradhat, amelyet ki-ki a legjobban ért a tanításban, s érvényesíthet a vallástételben. (Tőkés István)

Fil.dr. Nicolaus Rockberger

Népek eltűnése és fennmaradása*

Egy közép-európai példa

Megszoktuk, hogy nemzetállamokban gondolkodunk, és adottnak vesszük, hogy az államok létrejöttének az a természetes módja, amikor egy nyelvi, kulturális, gazdasági és vallási közösséget alkotó nép önálló államot alapít. Régebben általában a vallás volt az államalapítás legfontosabb eleme. A soknemzetiségű Bizáncban a görög ortodox egyház az összetartó erő és az államvallás szerepét játszotta. XII. Károly orosz fogságba került harcosai áttértek a pravoszláv hitre (így csinálhattak karriert az orosz államigazgatásban) és állítólag "orosszá" váltak. Svédországban a vallásszabadságot csak 1860-ban vezették be.

A történelem folyamán sokáig különböző soknemzetiségű birodalmak (Római Birodalom, Német-Római Császárság, Oszmán Birodalom, Oroszország) vagy megosztott kisállamok uralkodtak (ókori Görögország, angol királyságok). A nemzetállamok Nyugat-Európában a XVI. század folyamán alakultak ki. Sokan úgy hiszik, hogy a svéd nemzetállamot Vasa Gusztáv hozta létre - nem így történt. Svédország csupán a birodalom keleti felének elvesztésével, 1809-ben vált nemzetállammmá. Európában sok ún. nemzetállam csak a legutóbbi századfordulón és a XX. század első két évtizedében alakult ki, pl. a Balkán-félszigeten, Közép-Európában és a Baltikumban.

Kevés ún. nemzetállamot lehet azonban valódi nemzetállamnak nevezni; Franciaországot, Spanyolországot vagy Nagy-Britanniát pl. nem, hogy Belgiumról vagy Oroszországról ne is beszéljünk. Afrikában pedig nincs is olyan országhatár, amely követné valamely nyelv vagy törzs területének határait. A nemzetek igazi olvasztótégelye az Egyesült Államok volt. Az USA-val szemben, az Európai Uniónak kifejezett politikája a kis nyelvek és kultúrák támogatása, amelyek így egy multinacionális európai együttműködésnek köszönhetően lehetőséget kapnak a fennmaradásra.

Az óriási birodalmak feltűntek, majd megsemmisültek. Bizonyos esetekben az uralkodó nép egész egyszerűen gyakorlatilag eltűnt (asszimilálódott?). Közép-Európa soknemzetiségű, kevert lakossága és a sok kisebbségi probléma ezt jól példázza. A Kárpát-medencében több birodalom, háború és népvándorlás útjai keresztezték egymást a történelem folyamán. Ennek eredménye jól kirajzolódik a térség mai demográfiai "vegyes felvágott"-képletén.

A rómaiak időszámításunk előtt nem sokkal elfoglalták a Dunától délre és keletre lévő területeket, Pannónia provinciát (Dunántúl), melynek központja Acquincum (Óbuda a mai Budapesten) volt. Egy rövid időszakban (106-271) Dacia (Erdély) is a Római Birodalom részét képezte. Ebben az időben kelta, illír és dák törzsek éltek ezen a területen. A IV. század végétől a népvándorlás hullámaival különböző germán népek keltek át a Kárpát-medencén.

A 420-as években Pannóniát meghódították a hunok, akik első ízben egyesítették politikai hatalmuk alatt a Kárpát-medencét. A rettegett hun vezér, Attila a Tisza mellett rendezte be birodalmának központját és a legenda szerint a folyó medrében temették el, a sírgödör megásásáig ideiglenesen elterelve a vizet. Attila 453-ban bekövetkezett halálát követően az egész óriási Hun Birodalom összeomlott, a hunok pedig eltűntek a történelem süllyesztőjében - egyes források szerint a dél-orosz sztyeppékre vezérelte őket a sors, míg mások úgy gondolják, a Kárpátok legkeletibb ívén élő, magyar nyelvet beszélő székelyek lehetnek a leszármazottaik.

A hunok után különféle germán törzsek - keleti gótok, gepidák, longobárdok - érkeztek a Kárpát-medencébe, majd leginkább dél felé folytatták útjukat. 567-től kezdve az avarok, egy ázsiai, a hunokkal talán rokonságban élő nép hódította meg a Kárpát-medencét, és csaknem 250 évig az uralma alatt tartotta. A hegyes határvidékeken nekik behódoló szláv törzsek telepedtek meg. 796-ban Nagy Károly frank uralkodó bevette az avarok megerősített táborát a Duna és a Tisza összefolyásánál, s néhány év múlva az Avar Birodalom megszűnt. A hunokhoz hasonlóan az avarok is nyom nélkül tűntek el a történelem porondjáról.

A IX. század nagyobbik részében a Kárpát-medence nyugati területeit a Frank Birodalom tartotta uralma alatt, a keleti területeket pedig a bolgárok. A medence északi vidékein létrejött a Nagy-Morva Fejedelemség. A középen elterülő síkságon, a pusztán nemigen élt megtelepedett lakosság.

A IX. század vége felé a népvándorlás utolsó hullámaként egy újabb lovas nép érkezett a dél-orosz sztyeppék felől a Kárpát-medencébe. Ezek voltak a magyarok, akik vezérük, Árpád irányításával valószínűleg 895 őszén kezdtek beszivárogni a Kárpátok hágóin át. Becslések szerint a honfoglalók száma 4-500 000 lehetett. A magyarok a bolgárokkal, bajorokkal és morvákkal vívott kb. ötéves harc eredményeként az egész Kárpát-medencét meghódították. Több mint ezer éven át a Kárpát-medence és az azt övező hegyláncok alkották Magyarország történelmi határait.

A honfoglalást követő évtizedekben a magyarok gyors, kalandozó hadjáratokat indítottak a Kárpát-medencéből Európába, ahol raboltak és fosztogattak. Az Észak-Európából jövő vikingek ugyanebben az időszakban okoztak hasonló főfájást a keresztény Európának. A magyar hadjáratoknak az Ottó császártól 955-ben a Lech-mezőn elszenvedett vereség vetett véget. A magyarok békés letelepedési szándékainak bizonyságául Géza fejedelem térítőket hívott az országba. Magyarosság nyugati kultúrkörhöz való tartozása szempontjából nagy jelentőségű a tény, hogy a nyugati kereszténységhez, a katolikus egyházhoz csatlakozott.

1000-ben Géza fiát, Istvánt Magyarország első királyává koronázták a római pápa által küldött koronával, amelyhez az apostoli uralkodói címet is megkapta az egyházfőtől. Jövőre, 2000-ben Magyarország ezért ünnepli a keresztény magyar állam megalakulásának ezeréves évfordulóját (Magyar Millennium - MM). Szent István országának lakói nagyobb részben magyarok voltak, éltek azonban ott más, kisebb népcsoportok is. Szent István, fiához intézett Intelmeiben így írt: "az egynyelvű és egyszokású ország törékeny és gyenge." 1102-ben Magyarország és Horvátország egyesült, így az állam az Adriai-tengerre nyíló kijáratot szerzett.

1241-ben a Kárpát-medencét új invázió érte a kelet felől betóduló mongol tatárok behatolásának következtében. Egy évig raboltak és fosztogattak Magyarországon, majd visszavonultak. A pusztulás, amit okoztak, óriási volt. Egyes számítások szerint az ország kb. egy millió lakójának fele áldozatul esett a tatár támadásoknak, a Magyarországot ért első nagyobb traumának. Hogy országát a romokból újjáépítse, IV. Béla telepeseket, elsősorban németeket hívott az országba, akik virágzó városi kultúrát teremtettek. Az első németek, a szászok, már a XII. században megtelepedtek a Kárpátok legkeletibb részein. Ruténok (szlávok) és vlachok (románok) is érkeztek az elnéptelenedett területekre.

Magyarország 150 éven át ellenállt a terjeszkedő Oszmán Birodalomnak, de 1526-ban a magyarok súlyos vereséget szenvedtek a törököktől Mohácsnál. A törökök 1541-ben Budát is elfoglalták, s az ország három részre szakadt, ami csaknem 150 évig tartott. A nyugati és az északi részek Habsburg uralom alá kerültek, a középső területek török fennhatóság alatt álltak, keleten pedig az Erdélyi Fejedelemség a török vazallusaként létezett. A mohácsi csatavesztés és az ország 150 évig tartó három részre szabdaltsága jelentette a második nagy traumát Magyarország történelmében. Vezető magyarok komolyan aggódtak a nemzet fennmaradásáért.

A törökök fölött Bécsnél 1683-ban aratott győzelem után hosszú háború kezdődött Magyarországon a császár és a törökök között. A karlócai békével aztán 1699-ben egész Magyarország a Habsburg császár fennhatósága alá került. Rákóczi fejedelem szabadságharca sem hozott eredményt, s a XVIII. század első felében még további török elleni háborúkra került sor.

Magyarországot a sok háború ismét lerombolta. Mohács előtt a lakosság száma már megközelítette a 4 milliót, amelynek kb. 85%-át magyarok tették ki. A török háborúk következtében a szám 1 millióval csökkent (miközben Európában ugyanezen időszakban megduplázódott a népességszám). Az ország több része, különösen a határvidékek, csaknem teljesen elnéptelenedtek. A Habsburg uralkodók ezért ösztönözték a németek (svábok) és a török uralom alatt lévő Balkán keresztény népeinek (szerbek, románok stb.) betelepedését. A XVIII. századi kolonizációs politika eredményeként Magyarorsazág lakóinak száma 8 millióra nőtt, a magyarság azonban már csak a népesség felét alkotta.

Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc alatt (és miután a latin megszűnt a közigazgatás hivatalos nyelve lenni) erősödtek a magyarok és a számos kisebbség közötti ellentétek. Az Osztrák-Magyar Monarchia létrejötte 1867-ben a birodalom magyar felében a magyarokat tette uralkodóvá. Az I. világháborúból a Monarchia a vesztesek oldalán került ki, ami végső csapást jelentett a történelmi Magyarországra nézve. Az 1920-as trianoni békében - az ország harmadik nagy történelmi traumájában - Magyarország területének 71%-át, lakosságának pedig 62%-át elveszítette. Románia egymaga nagyobb magyar területre tett szert, mint ami az anyaországnak megmaradt! Csaknem 4 millió magyar, a nemzet egyharmada kisebbségi sorba került a szomszéd államokban. Ezek az országok azonban nem váltak nemzetállamokká, miként Wilson elnök elképzeléseiben ez megfogalmazódott; Csehszlovákia hét, Jugoszlávia pedig több mint tíz különböző népcsoport országa lett.

Ezek a mesterségesen kreált államok csak az utóbbi évtizedben estek szét természetes alkotóelemeikre, a nemzeti kisebbségek problémája Közép-Európában azonban változatlanul létezik. A magyarok túlélték az ország felnégyelését a trianoni békében, s a mai Románia, Szlovákia, Szerbia és Ukrajna területén változatlanul népes magyar kisebbség él.

A hunokkal, gepidákkal és avarokkal ellentétben, a magyaroknak sikerült több mint 1100 éven át fennmaradniok a Kárpát-medencében, noha a mongolok, törökök, Habsburgok, németek és oroszok uralmát egyaránt el kellett szenvedniük.

Fordította **Makkay Lilla**

* A fenti írás Nicolaus Rockberger: *Mitt i Europa - Centraleuropeisk historia och politik* (Európa közepén - Közép-európai történelem és politika) című könyvéből való. Az alábbiakban rövid kivonatot közlünk a könyv svéd nyelvű ismertetőjéből.

Ökat intresse för Centraleuropa

Det är nu tio år sedan vid den paneuropeiska pickniken vid Sopron den 19 augusti 1989 öppnades järnridån. Den 9 november öppnades Berlinmuren, därefter följde sammetsrevolutionen i Tjekoslovakien och vid jultid föll till och med Ceausescus terrorregim i Rumänien. Euforin var stor i de befriade staterna och de hoppades på snabb integration med Västeuropa. Polen, Tjekien och Ungern är sedan i våras medlemmar i den västliga försvarsalliansen NATO. Dessa tre stater samt Estland och Slovenien förhandlar nu också i första omgången om medlemskap i Europeiska Unionen.

Alla dessa händelser har ökat intresset för Centraleuropa i Sverige, medan svenskars kunskaper om dessa länders historia och kultur är mycket begränsad. Inför Sveriges ordförandeskap i EU första halvåret 2001 är det särskilt viktigt att känna till de främsta kandidatländernas historia och politik eftersom slutförhandlingar om medlemskap då kommer att pågå. Boken bidrar till att ge kunskap om de centraleuropeiska ländernas historia och politiska utveckling.

Nicolaus Rockberger: Mitt i Europa. Centraleuropeisk historia och politik. SNS Förlag, Stockholm, 1999. ISBN 91-7150-779-5, 320 oldal, kötve kb. 412 kr. **Megrendelhető**: Studieförbudet Näringsliv och Samhälle, Sköldungagatan 1-2, Box 5629, 114 86 Stockholm, Tel: 08-507 025 00, e-post: info@sns.se. A kiadó honlapja: www.sns.se

Szente Imre

Kell-e magyar nyelvtörvény?

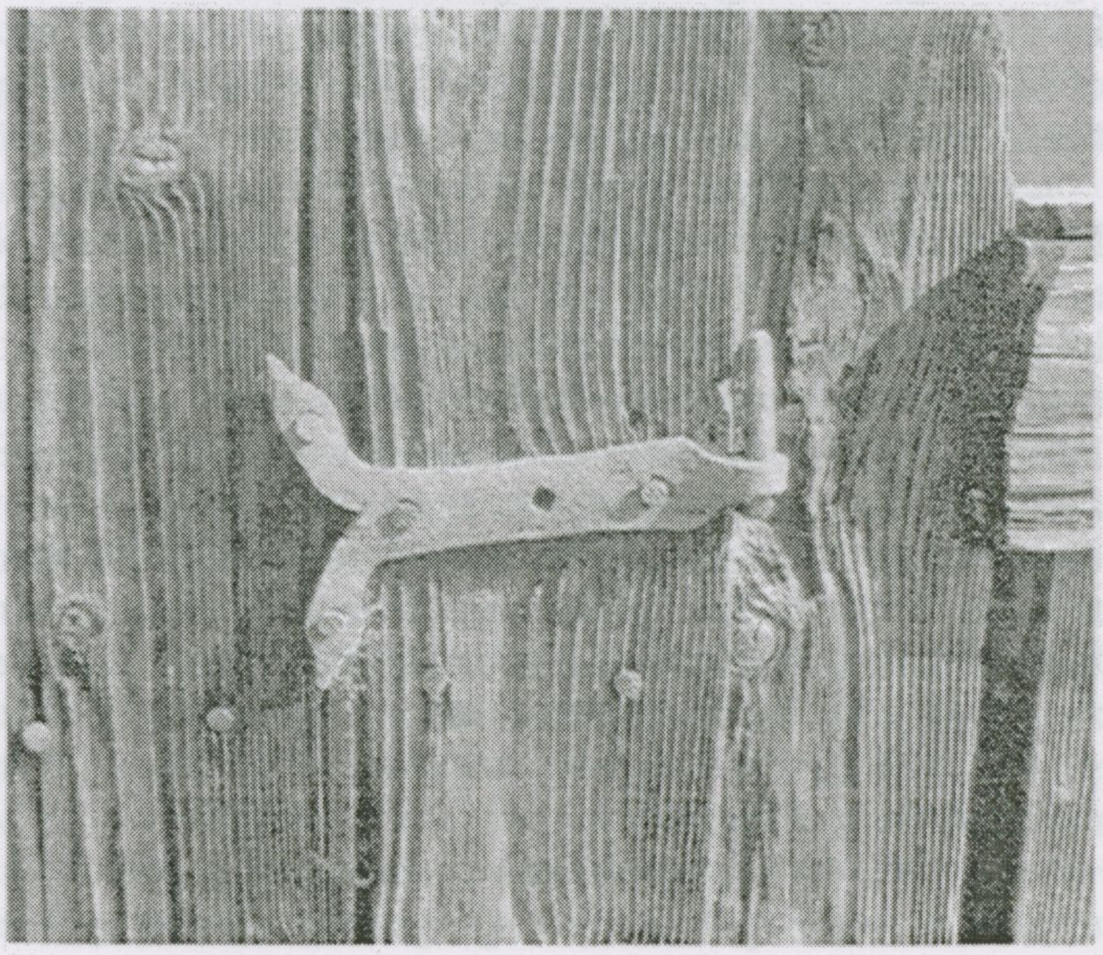
(Folytatás előző számunkból)

Cikkëm első részének utolsó bekezdésében a francia helyësírással példálóztam. Nos hát, ebben ők nëm ismernek tréfát, mëgtanítják rá gyermëkeiket, ha vért izzadnak is. Pedig ugyancsak nehéz dió lëhet annak az elsőosztályos nëbulónak, hogy amit eddig hallás után "föjj"-nek ismert, így këll lëírnia: feuilles (levelek). Nálunk embërségës pëdagógusok körében már az az ötlet is fëlmerült, hogy në folytassuk azt a gyermekkínzást, amit a két ëgyformán ejtëtt bëtű: a j és az ly mëgkülönböztetésének erőltetése jelënt. Hiszën még a fëlnőtt is elbizonytalanodik olykor: sirály, karvaly, bagoly, ám héja és papagáj. "Nagy úr a muszály" - siklott félre az én tollam is ëgyszër. Az ëgységësítéstől azonban ëgyelőre visszariad az Akadémia; nehéz is volna mëgszoknunk, főleg nekünk, "öregëknek", hogy ezëntúl így írjuk: Zójom, Erdéj, Székëjudvarhej.

Ha mégis mëgvalósulna, ëgy bëtűvel szëgényebb lënne a magyar ábécé. Indult azonban a Hazában úgy ëgy évvel ezelőtt ëgy üdvös célzatú, ám sajnos kevés sikerrel këcsëgtető mozgalom, mely ëgy bëtűvel gazdagítani akarná a magyar ábécét: kétpontos ë-vel óhajtja jelölni a nyelvjárások, sőt a köz-nyelv jelëntős részében mëglévő zárt ë-hangot, hogy mëgkülönböztesse a jelöletlen nyílt párjától. Erre a kezdeményëzésre is az Édës Anyanyelvünk-ben figyeltem föl, és kétféle e-vel beszélő dërék vasi gyerëk létemre rögtön írtam a szërkesztőségnek, helyësëlve a gondolatot, de nëm hallgatva el a mëgvalósíthatóság akadályát sëm: Budapest és az ëgy e-vel szóló vidékëk várható közönyét, sőt ellenállását, valamint azt a tényt, hogy a kétféle e-vel szóló ëgyének és tájak beszédében is jócskán akadnak eltérésëk, ami igën mëgnehezítené az ëgységës helyësírási norma kialakítását. Pedig de jó volna, anyanyelvünk szépségének mekkora nyeresége volna, ha már írásbeliségünk kialaku-lásakor jelöltük volna ezt a kétféleségët, például mint a finnëk az ä és az e bëtűkkel, az előbbit nyíltan, az utóbbit zártan ejtve! Mert nëm ugyanaz a läskirouva (hájas asszony) és a leskirouva (özvegyasszony). A finn gyülekëzet nehezen palástolhatta mosolyát, amikor a finnül már tudogató magyar lëlkész ajkáról így hangzott feléjük az áldás: Jumala siunatkoon täitä (Isten áldja meg a tetveket), ehelyëtt, hogy teitä, azaz titëket, bennetëket.

Számos példát hozhatunk fël a magyarban is. A mentek hangsor négyféle ejtése a leggyakrabban idézëtt példa: 1) mëntëk (ti, most); 2) mëntek (ők, a múltban); - e példák a megy igéből; 3) mentëk (kimentek én valakit a vízből); végül 4) mentek (ők mentesek pl. mindën bűntől). Ám a jelëntésmëgkülönböztetésnél is fontosabb előny lënne a nyelvünkben, beszédünkben túltengő e-hangok változatossá tétele, ha a túltengésën magán nëm segíthetünk is. "Gyerëkëk, në rëndetlenkëdjetëk, lëgyetëk fëgyelmezëttek!" - ilyenféle mondatokat oldalszámra gyárthatnék, vigyáznom këll, hogy ki në csússzanak a számon vagy a tollam alól, mint Petőfinél: "Mely nyelv merne vërsënyezni véled"; vagy: "Szeretlek, kedvesëm, szeretlek tégëdet". A pontozás és a kétféle ejtés enyhít valamit ez ëgyhangúságon, de hogy hangzanak az ilyen mondatok ëgy pesti ajkon? "E-e-e-e..." - csúfolták a többi izraëliek a Pestről odavándoroltakat; Kodály Zoltán zenészfülét pedig annyira bántotta ez a mekëgő magyarság", hogy "nyelvünk elsivatagosodásáról" kesergëtt, és kiadványaiban, népdalgyűjteményeiben maga is pontozással jelölte az e-hangok mëgkülönböztetését, másokat is arra buzdítva. Nagy nyelvészünk, Bárczi Géza nyilatkozata szërint "nyelvművelésünkre soha szëbb fëladat nëm várt, sőt talán nëm is várhat". Mindez írott malaszt csupán, ha nëm támogatja helyësírási rëform, ha mëgëlégszünk azzal, mint más kiváló nyelvészëk, köztük Lőrincze Lajos és Deme László, hogy bátorítjuk a kétféleséget a beszédben, elismerjük, hogy az is köznyelvi s nëm csak nyelvjárási sajátság, amiről a vidékről Pestre kerülő értelmiségi fiataloknak sürgősen lë këll szokniuk, de a sajtóba, irodalmi folyóiratokba, szépirodalmi művekbe nëm engedjük be, "mert az mëgbonthatná a magyar helyësírás "ëgységëssëgét". Márpedig akármilyen "szép fëladat" lënne is, az íráskép támogatása nélkül nëm valósítható mëg a kétféleség tanítása. Miféle hangzó az, amit írásban nëm lëhet, nëm szabad jelölni?

Karácsony táján világgá mënesztëttem vagy tíz levelet; próbaképpen kitéve a pontokat a zárt ë jelölésére. Kértem barátaimat s ügyfeleimet, írják mëg véleményüket. Némëlyek nëm rëagáltak, mások hümmögtek, hogy ők ehhez "debrëceniek". Ismert kitűnő íróbarátom, vidéki származású, ám évtizedëk óta pesti, ezt írja: "A zárt ë mëghalt. Hiába jelöli a hétkötetës értelmező szótár (saját közbevetëtt mëgjegyzésëm: az ëgykötetës kéziszótár már nëm jelöli!), Budapest emésztőgödrében ez a kincsünk elenyészik. Én magam még így beszélëk, de ha jelölnöm këllene, bizony mindën alkalommal gondot okozna a helyësírás. És nagy szomorúságomra, annak ellenére, hogy gyermëkeim itthon tőlem ezt hallották, ëgyikük sëm használja."

Ime, látják legjobbjaink, hogy ëgy kincsünk mëgy veszendőbe; szomorúan, bénultan állják körül a sírját: sëmmit sëm tëhetünk a mëgmentésére. Az a lëlkës és kitűnő szakembërëkből álló maroknyi nyelvészcsoport, amely most a tizenkëttedik órában mégis tënni akar érte valamit, máris elszigetëlődött: látom ugyan nevüket, írásaikat az Édës Anyanyelvünkben, csakhogy más témákról. A zárt ë mëgmentésének ügyében nëm tudták mozgósítani a közvéleményt, mégcsak vitát sem sikerült kavarniuk, tudtommal én voltam az ëgyetlen hozzászóló másfél éve fölvetëtt indítványukhoz, hogy tëgyünk valamit "kincsünk" megmentésére. Hogy a vita elmaradt, azért nëm kár: szenvedélyëssé fajulhatott volna. Annál lëhangolóbb az érdeklődés hiánya azok részéről, akiknek beszédében még él az a bizonyos kétféleség: hogy is állunk hát vele? Hányan "ëzünk" még országos viszonylatban és hogyan? Annyira különbözünk-ë ëgymástól, hogy lëhetetlen volna fëlállítani ëgy mëgközelítőleg ëgységës kiejtési, plánë helyësírási normát? Vagyis anyaggyűjtésre volna mindënëkelőtt szükség, az igényës kiejtés mai állapotának fölmérésére. Minél több honfitársunkat rá këllene bírnunk, hogy gátlásaikat s közömbösségüket lëgyőzve a nyilvánosság elé lépjenek a maguk kétféle e-zésével, hogy tudjunk ëgymásról, teret kapjunk s vívjunk ki annak gyakorlására s átörökítésére. Mëg këllene vetnünk a lábunkat pár újságnál, folyóiratnál: hátha akadnának szërkesztők, akik mintëgy kísérletképpen bebocsátanának "pontozott" külalakú írásokat. Lëhet, hogy már kisebbségben vagyunk, de manapság ëgyéb kisebbségëk is helyet követelnek és kapnak is a nap alatt. Nyomdai nehézségëkkel ez aligha járna. Továbbá ismert "ëző" tollforgatókat këllene rávënni: vállalják a különcködés vádjának kockázatát. Mennél jobb író, költő az illető, annál kevésbé ártana ez neki. Főleg pedig azokat kéne mëggyőznünk, akik helyësírásunk "prësztizsét" féltik: mi károsodása lësz attól a helyësírásnak, ha - aki tudja és akarja - fëlrakja szövegében azokat a pontocskákat? Az íráskép összbenyomása alig változik ezzel.

Mindezt mëgírtam mindjárt az elején hazai "harcostársaimnak", óva őket attól, hogy a helyësírási normát erőltessék, amelynek mëgvalósítását már Lőrincze is lëhetetlennek tartotta. Fontosabb a vidéki tanítók, tanárok mëgnyerése, bekapcsolása a helyzetfölmérő munkába, s hogy az iskolai oktatás keretében tartsák fëladatuknak a szép magyar kiejtés ápolását. A munkát a "fűgyökereknél" këll kezdeni, végül is ott dől el, át tudjuk-ë adni örökül veszendő kincsünket a fiatal nemzedéknek, át tudjuk-ë menteni az új évezredbe.

Vagyishát hogy át tudják-ë odahaza és az elcsatolt összefüggő nyelvi közösségëkben... Mert mi itt voltaképpen csak nézők vagyunk, magas "őrhelyünkről", csak éppen nëm közömbös nézők: tele aggodalommal és segítőkészséggel szurkolunk mindën jó kezdeményëzésnek.

Itt fejezëm ki végül köszönetemet az Új Kévének, hogy beengedi pontozott helyësírású termékeimet, főleg pedig a szërkesztőnek, hogy hajlandó kisillabizálni szokatlan bëtűimet s olyasmivel vesződni, amiben - ëgy e-jű lévén - maga nincs is otthon. Eltéréseinkről véleményt cserélünk, vitára azonban sëmmi ok, kiki úgy mondja, ahogy tanulta. "Térítő buzgalom" nëm fűt bennünket.

Péter Miklós

Karácsonyi népszámlálás

Ne mondd, uram, hogy római vagyok
- oly idegen a tógád és a nyelved -
ki latinul s görögül sem gagyog,
csak dolgozik, és nem vall semmi elvet;
fizet, ha kell, és engedelmesen
Galileából Júdeába baktat...
Nem örül, és a felesége sem,
hogy előnyt adhat császári lovaknak
s nyelheti a kanyargós út porát -
az örök zsidó vándorút porát.
Királyi ősöm szülőhelye ez,
hol az utód idegen és hazátlan.
Nem Augustus, a vérem kötelez,
hogy istállókban és kazamatákban,
siratófal tövén, templomromon
"jelen"-t kiáltsak, bárki vegyen számba.
József vagyok. Ez a föld otthonom,
s a hősök vére nem folyt el hiába!
Mária szíve alatt a Király!
Mindig velünk. Velünk van a Király!

Kolozsvár, 1995.

Esti ima

Lankadt már a lebegő csillag szárnya,
megpihenni a dombtetőre szállna.
Hajnalt remélve gyűlni kezd a harmat.
Alvó szelet hűs barlangmély takargat.
Fáradt vagyok, pedig a dolgom tenger...
Te tarts ébren, virrasztó kegyelemmel!
Szerelmed csillogjon a szavaimban,
így legyen! Kérlek, mondd Te: máris így van!

Nagyvárad-Kolozsvár, 1991.

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Közössége 1999. november 20-án, a Tångagärde-i gyülekezeti otthonban rendkívüli alapító és alkotmányozó Küldöttgyűlést tartott. Ennek összehívását az tette indokolttá, hogy a Svédországban 2000. január 1-től érvénybe lépő új Felekezeti Törvény értelmében ahhoz, hogy egy közösség a jövőben teljes jogú egyházi közösségként működhessen, újbóli bejegyeztetését kell kérje az illetékes hatóságoktól a nevezett törvény előírásaihoz igazított Alapszabályzata alapján. Így készült el több mint féléves előkészítés, az eredeti tervezethez érkezett számos észrevétel és szakértői véleményezés, többszöri kiegészítés és átfogalmazás után az az Alapszabályzat, amelyet az említett Küldöttgyűlés elfogadott. Az ezt kiegészítő - részletkérdésekre vonatkozó - működési szabályzatok közül kidolgozásra került az Egyházközségi és a Lelkészi Működési Szabályzat is, amelyeket terjedelmi okok miatt itt nincs módunkban közölni. Az alábbiakban viszont teljes egészében közreadjuk az elfogadásra került Alapszabályzatot.

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZI KÖZÖSSÉG

ALAPSZABÁLYZATA

ELSŐ FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1.§. A Svédországban élő magyar protestánsok egyetlen önálló és önfenntartó egyházi közösségbe tömörülnek, SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZI KÖZÖSSÉG (SMAPEK), svédül: UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET I SVERIGE (UPROSS) néven. A SMAPEK hivatalos székhelye és hivatalos postai címe a mindenkori országos felügyelő (főfelügyelő) címe.

2.§. A SMAPEK alapokmánya a jelen Alapszabályzat, amelynek gyakorlati dolgokra vonatkozó szerves kiegészítő részei a Működési Szabályzatok.

3.§. A SMAPEK a Svéd Felekezeti Törvény alapján Svédországban bejegyzett egyházi közösségként (Trossamfund) működik. Jogi személy, a Svédországban hatályos jogszabályok szerint, a jelen Alapszabályzatban rögzített jogokkal és kötelezettségekkel.

4.§. Az Egyházi Közösség az egyetemes anyaszentegyháznak része, szolgálatának alapja és forrása Istennek a Szentírásban foglalt kijelentése.

5.§. A SMAPEK tagjai hitbeli egységben kapcsolódnak a svédországi protestáns egyházakhoz, elsősorban a Svéd Egyházhoz, valamint az északi-balti térség magyar protestáns szórványaihoz. Felekezetileg ez utóbbiakkal együtt a Kárpát-medencei történelmi egyházak szórványait alkotják.

6.§. A SMAPEK lelkészi státusú szolgálattevője lelkészi esküje és szolgálati megbizatása alapján kapcsolódik az őt kibocsátó magyar protestáns egyházhoz. Ugyanez a feltétele (lelkészi eskü, szolgálati megbizatás) újabb lelkészi státusú személyek esetleges állandó alkalmazásának vagy alkalmi szolgálattételre való meghívásának.

7.§. A SMAPEK istentiszteleti, lelkigondozói és hitéleti nyelve a magyar, ügyviteli nyelve a magyar és a svéd. Dokumentumai mindkét nyelven hivatalosak.

MÁSODIK FEJEZET

CÉLOK ÉS FELADATOK

8.§. A SMAPEK célja Isten Igéjének magyar nyelvű hirdetése Svédországban, a szentségek (keresztelés, úrvacsora) kiszolgáltatása, a hitoktatás, a keresztény nevelés, az ifjak egyháztagokká emelése konfirmáció révén, a házasulandók esketése, a hitélet előmozdítása, a hívek közötti kapcsolat fenntartása egy időszaki kiadvány útján, a lelkigondozás, a szeretetszolgálat, a közösség elhunyt tagjainak végtisztességben való részesítése és emlékük megőrzése, az ökumenikus keresztény kapcsolatok ápolása és fejlesztése, különös tekintettel a Kárpát-medencére és az északi-balti térségre, a magyar keresztény kultúra és hagyományok ápolása a Svédországban élő magyarok között.

9.§. A SMAPEK feladata mindezen célok megvalósításának feltételeit megteremteni, annak gyakorlati módozatait kidolgozni, működtetni, és őrködni afölött, hogy mindez a Svédországban hatályos törvények és jogszabályok szerint történjék. A SMAPEK Feladata továbbá a tagok összességének (tehát önmagának mint közösségnek) és külön-külön minden egyes tagjának érdekeit képviselni a hitéletet vagy az egyházi életet érintő kérdésekben, minden egyházi és világi fórum előtt.

HARMADIK FEJEZET

AZ EGYHÁZI KÖZÖSSÉG TAGJAI

10.§. Az Egyházi Közösség tagja lehet minden svédországi lakos, anyanyelvre, felekezeti hovatartozásra, jelenlegi állampolgárságra való tekintet nélkül: ha ezt óhajtja; ha az Alapszabályzatot elfogadja; ha lehetőségei szerint részt vállal az Egyházi Közösség tevékenységében; ha rendszeres anyagi hozzájárulás formájában részt vállal a közös teherviselésből; ha mindezt nyilatkozat aláírásával is kifejezi.
A tagok kívánságára tagnak tekintendők azoknak kiskorú vagy még nem önálló gyermekei. A 12. életévét betöltött gyermektől ehhez beleegyezést kell kérni.

11.§. A tagok megtartják felekezeti önazonosságukat és tiszteletben tartják más tagok felekezeti önazonos- ságát. Ugyanakkor elfogadják, hogy az Egyházi Közösség szolgálattevői szolgálatukat azon protestáns egyházak hagyományai, előírásai és tanítása szerint végezzék, amelyekhez tartoznak, s amelyektől kiküldetést vagy megbízást nyertek. Ezzel együtt a szolgálattevő lelkészek is tiszteletben tartják a hívek felekezeti önazonosságát, s annak megváltoztatását nem szorgalmazzák és nem befolyásolják.

NEGYEDIK FEJEZET

TISZTVISELŐK ÉS TISZTSÉGVISELŐK

12.§. A SMAPEK alkalmazott és javadalmazott tisztviselői: az egyházi közösség lelkésze, adott esetben az alkalmazást nyert helyettes-, illetve másodlelkész, a segédlelkész(ek). Az alkalmi szolgálatra felkért vagy arra ajánlkozó lelkészi státusú személy értelemszerűen nem tisztviselője a közösségnek.

13.§. A lelkész és az adott esetben alkalmazást nyert helyettes-, illetve másodlelkész, a segédlelkész(ek) munkaadója a SMAPEK, a Svédországban érvényes törvények értelmében, minden ezzel együtt járó joggal és kötelességgel.

14.§. A lelkész, a helyettes-, illetve a másodlelkész, a segédlelkész(ek) jogait és kötelességeit, képesítésükre, választásukra vagy kinevezésükre vonatkozó rendeleteket, akárcsak az alkalmi szolgálatot végző lelkészekre vonatkozó rendtartást a Lelkészi Működési Szabályzat tartalmazza.

15.§. A SMAPEK minden világi tisztségviselője munkáját önkéntesen és javadalmazás nélkül végzi.

16.§. A tisztségviselők számára a SMAPEK tagjának lenni kötelező, kivéve a 26.§-ban foglaltakat. A tisztségviselőket az egyházi közösség tagjai választják titkos szavazással négy évre, az egyházközségieket az egyházközségi közgyűlésen, az országosokat az országos Küldöttgyűlésen.

17.§. Rendkívüli helyzetben, például egyes tisztségviselők betegeskedése, hosszabb külföldi tartózkodása, lemondása vagy halála esetén egyházközségi szinten a Presbitérium, országos szinten az Egyháztanács megbízást adhat bármely alkalmasnak talált tagnak az illető tisztség betöltésére a legközelebbi tisztújításig.

ÖTÖDIK FEJEZET

KORMÁNYZAT ÉS DÖNTÉSHOZATALI MÓD

18.§. Az Egyházi Közösség magát a zsinat-presbiteri elvek szerint kormányozza. Ennek értelmében a közösségi élet egészének előmozdításáért a lelkészi és a világi elem egyaránt felelősséggel tartozik.

19.§. A SMAPEK a tagok összességéből áll, szervezeti alkotó egységei az egyházközségek és más részegységek.

20.§. Az egyházközségek működésére vonatkozó rendeleteket az Egyházközségi Működési Szabályzat tartalmazza.

21.§. A SMAPEK-nek a jelen Alapszabályzat életbe lépésekor két részegysége van: a Tångagärde Gyülekezeti Otthon és annak gondnoksága, valamint az Új Kéve című egyházi lap és annak szerkesztősége. Mindkét részegység feladatait, e feladatok elvégzési módját és annak személyi feltételeit külön-külön működési szabályzat tartalmazza.

22.§. Az Egyházi Közösség központi kormányzati testületei:

a) Küldöttgyűlés

b) Egyháztanács

c) Elnökség

23.§. A SMAPEK legfőbb döntéshozó szerve a KÜLDÖTTGYŰLÉS, amely évente legalább egyszer ülésezik.

a) Szavazati joggal rendelkező tagjai az egyházközségi felügyelők valamint minden egyházközség két-két küldötte, akik az Egyházközségi Közgyűléstől kapják egy-egy alkalomra szóló mandátumukat. A Küldöttgyűlés összehívója a főfelügyelő, elnöke a főfelügyelő és a lelkész.
A Küldöttgyűlésen kötelezően jelen van(nak) a lelkész(ek), a központi pénztáros, legalább az egyik ellenőr, valamint a Tångagärde Gyülekezeti Otthon gondnoka.

b) A Küldöttgyűlés hatáskörébe tartozik: az Alapszabályzat jóváhagyása, illetve módosítása; az Egyházi Közösség programjának meghatározása, az Egyháztanács összetételének és munkájának jóváhagyása.

c) A Küldöttgyűlés határozatképes, ha tagjainak több mint fele jelen van. Érvényes határozat a megjelent küldöttek általános többségű (fele + 1) szavazata alapján hozható, kivéve az Alapszabályzat jóváhagyását vagy módosítását, amelyhez kétharmados többség szükséges.
Az Egyháztanács munkáját és anyagi felmentését illető szavazásban az Egyháztanács tagjai, valamint a Tångagärde Gyülekezeti Otthon gondnoka nem vesznek részt.

24.§. A SMAPEK két küldöttgyűlés közötti vezető szerve a gyakorlati kérdések megoldására jogosult EGYHÁZ-TANÁCS. Tagjai az egyházközségi felügyelők. Üléseinek összehívója és elnöke a főfelügyelő. Évente legalább kétszer ülésezik (a Küldöttgyűlésen kívül). Ülésein kötelezően jelen van a lelkész és a központi pénztáros. Rendkívüli helyzetekben telekonferencia formájában is tarthatja üléseit.
A főfelügyelőnek kötelessége legalább két héttel a Küldöttgyűlés valamint az Egyháztanács gyűlése előtt kiküldeni a napirendet és a szükséges mellékleteket.

25.§. Az ELNÖKSÉG az Egyháztanács ülései között az Egyházi Közösség legfőbb döntéshozó testülete és végrehajtó szerve. Összehívásáról az Egyházi Közösség világi elnöke, a lelkészi elnökkel egyetértésben rendelkezik.

a) Az Elnökség tagjai hivatalból: a lelkész, a főfelügyelő és a főjegyző. Választott tagjai: két egyházközségi felügyelő.

b) Az Elnökség hatáskörébe tartozik: összehívja az egyháztanács üléseit; intézkedik a Küldöttgyűlés és az Egyháztanács határozatainak végrehajtásáról; kinevezi a világi tisztségviselőket és jóváhagyja az alkalmazottak munkaviszonyát; javaslatot tesz az Egyháztanácsnak különböző szakmai bizottságok létrehozására; az Egyháztanács üléseire beszámolót készít az eltelt időszak tevékenységéről és eseményeiről.

c) Az Elnökség határozatképes, ha mindkét elnöke (ezekből csak az egyiket képviselheti a helyettese) és legalább egy választott tagja összeül. Határozatot csak összes tagja (öt személy) szavazatának többségével (tehát legalább három igenlő szavazattal) hozhat.

26.§. A SMAPEK pénzügyi tisztségviselői az egyházközségek pénztárosain kívül: a központi pénztáros és az ellenőrök. Előbbieket az egyházközségi presbitériumok kérik fel és nevezik ki, akár saját körükből, akár azon kívülről, az utóbbiakat az Egyháztanács kéri fel, kötelezően nem a saját köréből, és a Küldöttgyűlés iktatja be őket tisztségükbe.

27.§. A SMAPEK minden tisztségviselőjének mandátuma négy évre szól. Egy mandátum még egyszer újítható meg, tehát egy fizikai személy összesen két mandátum-időszakon át tölthet be azonos tisztséget. Bármely más tisztséget azonban előtte is, utána is betölthet.

28.§. A tisztújítások rendjét, a különböző vezetési szintek közötti viszonyokat, a döntésekkel szembeni fellebbezés lehetőségét és módját, a testületi vagy személyi nézeteltérések megoldására hivatott alkalmi döntőbizottság felállítását és működését, egyáltalán a közösség kormányzásának mindazon részletkérdéseit, amelynek a jelen Alapszabályzatba foglalása fölösleges, külön Kormányzati Működési Szabályzat tartalmazza.

HATODIK FEJEZET

AZ EGYHÁZI KÖZÖSSÉG KÉPVISELETE

29.§. A SMAPEK cégjegyzője a főfelügyelő, helyettese a főgondnok, valamint a központi pénztáros külön-külön aláírási joggal. Állandó ügyvivője és titkára a főjegyző. Az aláírási jog banki ki- és befizetéseknél, valamint folyószámla-ügyleteknél érvényes.

30.§. Az Egyházi Közösség egészét harmadik személy, állami hatóságok vagy más egyházak felé az Egyházi Közösség világi és lelkészi elnöke, azaz a főfelügyelő és a lelkész rendszerint együtt képviselik, megegyezés szerint külön-külön is képviselhetik.

31.§. Az Egyházi Közösség, előírás vagy rendelet értelmében, illetve szükség szerint, bármilyen szintű tisztségviselői közül állandó vagy alkalmi képviselőt és képviselőhelyettest delegál a különböző egyházi vagy világi hatóságokhoz és szervezetekhez.

32.§ A SMAPEK állandó képviselőt és képviselőhelyettest delegál bármilyen szintű tisztségviselői közül, egy évi tartamra a vallási közösségek állami támogatását intéző hivatalba (Samarbetsnämnden för Statsbidrag till Trossamfund).

HETEDIK FEJEZET

AZ EGYHÁZI KÖZÖSSÉG VAGYONA

33.§. Az Egyházi Közösség vagyona a tagok rendszeres hozzájárulásából, támogatásokból, adományokból, végrendeletek által juttatott örökségekből, az Egyházi Közösség által nyújtott szolgáltatások ellenértékéből, valamint gazdálkodásból áll. Az Egyházi Közösség vagyonával alapítója lehet vállalatoknak, intézményeknek, munka- és pénzügyi szervezeteknek.

34.§. A SMAPEK ingatlan és ingó vagyonának (gyülekezti otthon, lelkészi szolgálati gépkocsi, kegytárgyak stb.) megőrzéséért, állapotáért, a velük való gazdálkodásért a főgondnok felel, az ingatlan vagyont illetően együtt a Tångagärde Gyülekezeti Otthon gondnokságával.

NYOLCADIK FEJEZET

A MUNKA NYILVÁNOSSÁGA

35.§. A SMAPEK minden testületének munkája nyilvános. A nyilvánosságot a hírközlő szervek, tömegtájékoztatási eszközök útján szükség szerint tájékoztatja. Az Egyházi Közösség tagsági nyilvántartása viszont különböző okok (pl. menekültek adatainak védelme) folytán csak részben nyilvános.

KILENCEDIK FEJEZET

ÁTMENETI ÉS ZÁRÓRENDELKEZÉSEK

36.§. A jelen Alapszabályzat módosítását kizárólag a Küldöttgyűlés hajthatja végre, kétharmados többséggel. A módosításra, kellő megindoklással, javaslatot tehet bármely tag, az egyházközségi presbitériumokon keresztül. A javaslatot a presbitériumok az Egyháztanács felé, az pedig a Küldöttgyűlés felé továbbítja.

37.§. A SMAPEK megszűnik, ha tagjainak száma száz alá csökken, vagy ha a Küldöttgyűlés két egymást követő ülésén a megszűnést más okból egyhangúan elhatározza és az erre vonatkozó határozatot az ülés minden résztvevője aláírja. Megszűnés esetén a SMAPEK vagyonának sorsáról a Küldöttgyűlés utolsó ülése rendelkezik.

38.§. A jelen Alapszabályzat elfogadása napján lép életbe. Ettől kezdve az Egyházi Közösségre eddig érvényes Alapszabályzat, illetve minden olyan rendelkezés, határozat, működési szabályzat, mely a jelen Alapszabályzatnak ellentmond, érvényét veszti. Az Egyházi Közösség hivatalos svéd állami bejegyeztetése napjától kezdve Svédországban bejegyzett egyházi közösségként (Trossamfund) működik tovább.

Kelt Tångagärdén, 1999. november 20-án,
a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség Alapító és Alkotmányozó Küldöttgyűlésén.

Péter Miklós

JEREMIÁS VÁLLALJA KÜLDETÉSÉT

Megyek, Uram, ha szólni küld parancsod,
bár ifjú szívem még vívódva lázad:
a vének között eltölt szent alázat,
de hirdetem a Szót, a messze hangzót.

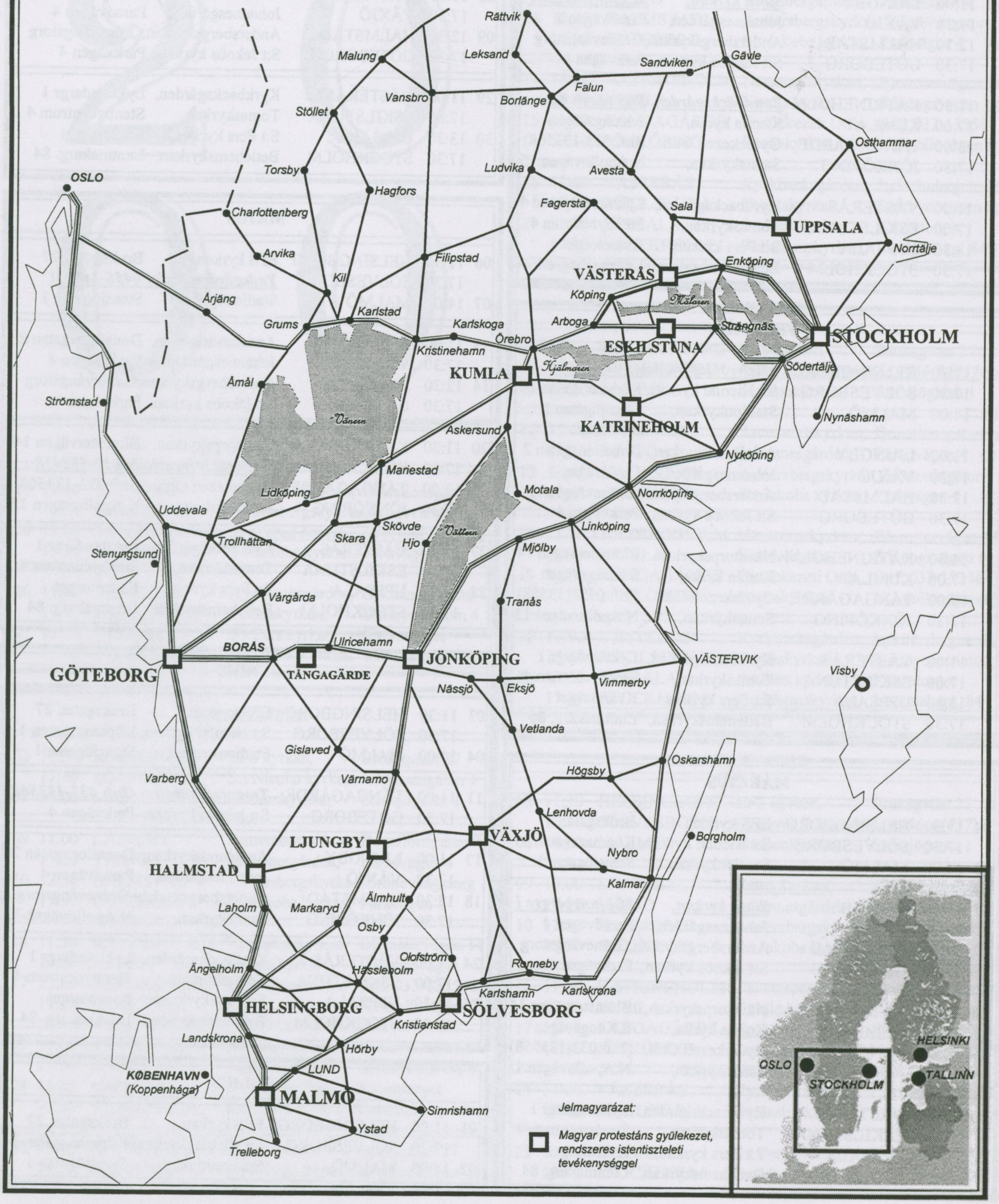
Megyek, hisz annyi irtani valóm van:
képmutatás, álnokság, céda bálvány...
Boldog leszek, ha földeink határán
gyűl tépett gaz, romhalmaz nagy halomban.

Uram, majd akkor, ha pusztító tettem
a múltból már semmit meg nem hagyott,
s hogy *Te akartad*, csak mi tudjuk ketten -

mind ellenemre fújnak riadót,
s romok helyére még nem építettem -
csak ennyit szólj, Uram: "Veled vagyok"!

Bethlen, 1989.

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZI KÖZÖSSÉG MŰKÖDÉSI TERÜLETE

JANUÁR

08	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1
09	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
15	11:00	LJUNGBY	***Stora kyrkan,***	***M.Ljungbergsv.1***
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
16	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
22	11:30	KATRINEHOLM	***Sandbäcksgården,***	***Sveavägen 42***
	17:00	KUMLA	Kumla kyrka,	S.Kungsvägen
23	13:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	(Inf: 033-133568)
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
29	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargränd 4
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
30	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

FEBRUÁR

05	11:30	HELSINGBORG	****Helyről információ: 042-82064***	
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1
06	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
12	11:00	LJUNGBY	Annelundskyrkan,	Donationsgatan 2
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
13	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
19	11:30	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan,	Blomstervägen 14
	17:00	KUMLA	Kumla kyrka,	S.Kungsvägen
20	13:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	(Inf: 033-133568)
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
26	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargr 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
27	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

MÁRCIUS

04	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1
05	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
11	11:00	LJUNGBY	***Stora kyrkan,***	***M.Ljungbergsv.1***
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
12	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
18	11:30	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan,	Blomstervägen 14
	17:00	KUMLA	Kumla kyrka,	S.Kungsvägen
19	13:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	(Inf: 033-133568)
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
25	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargr 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
26	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

ÁPRILIS

01	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1
02	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
08	11:00	LJUNGBY	Annelundskyrkan,	Donationsgatan 2
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
09	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
29	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargr 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
30	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

MÁJUS

06	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	***Yndegården (Info: 0456-14037)***	
07	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
13	11:00	LJUNGBY	Annelundskyrkan,	Donationsgatan 2
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
14	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
20	11:30	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan,	Blomstervägen 14
	17:00	KUMLA	****Helyről információ: 019-582418***	
21	13:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	(Inf: 033-133568)
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
27	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargr 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
28	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

JÚNIUS

03	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1
04	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
11	11:00	TÅNGAGÄRDE	***Trogared-kapell***	***(Inf: 033-133568)***
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
17	11:00	LJUNGBY	Annelundskyrkan,	Donationsgatan 2
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
18	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
24	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargr 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
25	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

JÚLIUS

01	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1
02	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1

ISTENTISZTELETI NAPTÁR

2000

AUGUSZTUS				
19	11:00	LJUNGBY	Annelundskyrkan,	Donationsgatan 2
	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
20	13:00	TÅNGAGÄRDE	***Trogared kapell***	***(Inf: 033-133568)***
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
26	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargränd 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
27	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

SZEPTEMBER				
02	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1
03	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
09	11:00	LJUNGBY	Annelundskyrkan,	Donationsgatan 2
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
10	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
16	11:30	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan,	Blomstervägen 14
	17:00	KUMLA	Kumla kyrka,	S.Kungsvägen
17	13:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	(Inf: 033-133568)
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
23	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargränd 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
24	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84
30	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan,	Köpmansgatan 1

OKTÓBER				
01	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
07	11:00	LJUNGBY	Annelundskyrkan,	Donationsgatan 2
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
08	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
14	11:30	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan,	Blomstervägen 14
	17:00	KUMLA	Kumla kyrka,	S.Kungsvägen
15	13:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	(Inf: 033-133568)
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
28	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargränd 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
29	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

NOVEMBER				
04	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	****Helyről információ: 0456-14037***	
05	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
11	11:00	LJUNGBY	Annelundskyrkan,	Donationsgatan 2
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
12	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
18	11:30	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan,	Blomstervägen 14
	17:00	KUMLA	Kumla kyrka,	S.Kungsvägen
19	13:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth.	(Inf: 033-133568)
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
25	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargränd 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
26	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

DECEMBER				
02	11:30	HELSINGBORG	EFS kyrkan,	Bruksgatan 27
	17:30	SÖLVESBORG	***(Helyről információ: 0456-14037)***	
03	14:00	MALMÖ	Stadionkyrkan,	Stensjögatan 1
09	11:00	LJUNGBY	***Stora kyrkan,***	***M.Ljungbergsv.1***
	17:30	VÄXJÖ	Johannesgården,	Paradvägen 4
10	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan,	Grönevångstorg
	17:30	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan,	Parkvägen 4
16	11:30	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan,	Blomstervägen 14
	17:00	KUMLA	Kumla kyrka,	S.Kungsvägen
17	13:00	TÅNGAGÄRDE	***Trogared kapell***	***(Inf: 033-133568)***
	17:30	JÖNKÖPING	Sannakyrkan,	N.Apollovägen 15
23	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården,	Lykttändargränd 1
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan,	Stenbycentrum 4
25	13:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan,	Kvarntorget
	17:30	STOCKHOLM	Betlehemskyrkan,	Luntmakarg. 84

Határon Túl Élő Magyarok Emléktemploma

Budakeszi új temploma
(A szerző felvételei)

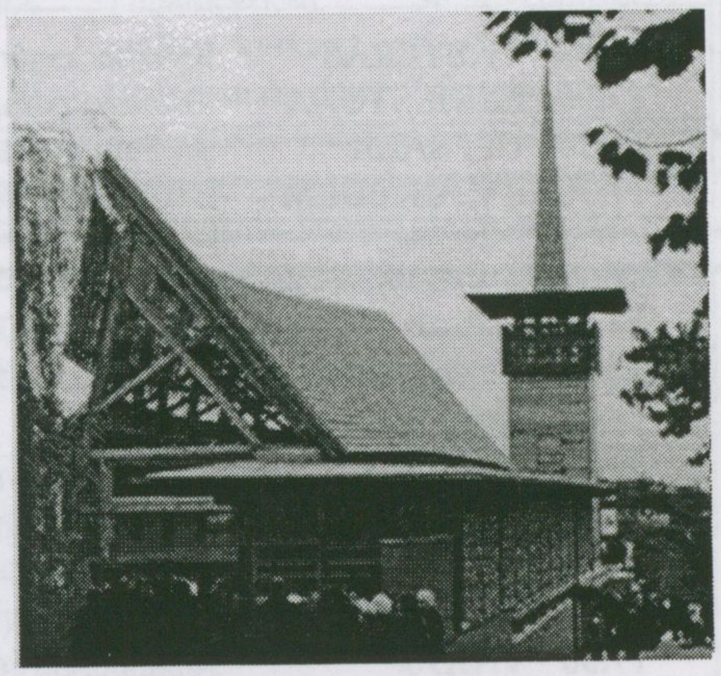
1999. október 22-én bensőséges, ünnepi keretek között szentelték fel Budakeszin az Országos Protestáns Napok keretében a Határon Túl Élő Magyarok református Emléktemplomát. Az Orosz Iszván építész tervei alapján épült templom felszentelési istentiszteletén Horkay László kárpátaljai püspök mondott apostoli köszöntést, majd a Zsoltárok könyvéből olvasott fel. Erdélyi Géza szlovákiai püspök imát mondott, majd Csuka Tamás tábori püspök megáldotta az (új elekronikus rendszerű, sípok nélkül épült) orgonát, ezt követően Hegedűs Loránt dunamelléki püspök fohászkodott. Tőkés László királyhágómelléki püspök igét olvasva helyezte a templom állandó tartozékaként a Bibliát az úrasztalára, s rövid beszédében utalt arra, hogy azokat a szakadékokat, amelyek elválasztják egymástól a magyar nemzet rétegeit, egyedül a tragédiákra gyógyírt hozó krisztusi igazság hidalhatja át. A templomszentelő igehirdetést Bölcskei Gusztáv tiszántúli püspök, a Zsinat lelkészi elnöke tartotta, hangsúlyozván: Összeköt és emlékeztet bennünket nevével is ez a templom, mely a megeleveítő emlékezés helye. Szebik Imre evangélikus püspök hálaadó imádságot mondott, majd Csete Szemesi István jugoszláviai református püspök a Miatyánkot mondta. A budakeszi gyülekezet lelkipásztora, Merétey Sándor megemlékezett az áldozatkész hívek adományairól, a külföldi testvérek segítségéről, az állami és önkormányzati támogatásról. Orbán Viktor miniszterelnök köszöntését Balogh Zoltán lelkipásztor tolmácsolta, majd Hámori József kulturális miniszter köszöntötte az egybegyűlteket. A templomszentelési ünnepséget a Ráday Kórus és a Budakeszi Református Énekkar szereplése tette emlékezetessé.

Stockholmi gyülekezetünk tagja, egyben budakeszi presbiter, Szabó Eszter szerint a nagyobb részben katolikus sváb lakosság körében kezdetben ellenkezést váltott ki az új református templom építésének terve, mígnem megértették, hogy a református egyházközség kinőtte a század elején épült kis imaházát. Majd az építkezés helye ellen gördítettek akadályokat - a főutcától távolabb szerették volna elrejteni. Végül azonban győzött a református nyakasság, és az új templom a régi melletti telken épült fel és ékesíti Budakeszi főutcáját. Ma már az egykori ellenkezők is magukénak vallják, és büszkén mutogatják a templomot az ország-világ minden tájáról egybesereglett idegeneknek.

Az új templom is szűknek bizonyult a templomszentelési ünnep résztvevőinek. Akik már nem fértek be, azok a régi imaházban televíziós monitorokon követhették az ünnepi istentiszteletet.

Október 23-án az új templomban protestáns irodalmi estet rendeztek Jancsó Adrienne, Bánffy György, Horváth Sándor színművészek, Bódiss Tamás orgonaművész és Hegedűs Gábor harsonaművészek, valamint a helybeli Gabrieli kórus részvételével. Az október 24-i istentiszteleten Hegedűs Loránt püspök hirdetett igét és Fónagy Miklós északpesti esperes ágendázott, délután pedig a templom megvalósulását segítő építészek köszöntése volt, melynek során a templom kivitelezője, műszaki ellenőre és az építési bizottság elnöke számoltak be a munkáról és válaszoltak a számos érdeklődő kérdéseire.

Balogh Sándor

A magyar államalapítás ezredik és Jézus születése kétezredik évfordulójának közeledtén
békés, boldog karácsonyt és áldott új esztendőt
kívánunk híveinknek, közeli és távoli szeretteinknek,
minden kedves olvasónknak!

Péter Miklós

Meghívó a kolozsvári Református Kollégiumba

Ha meglátogattok,
a kapun lábujjhegyen lépjetek be,
és némuljatok el a folyosón végig.
Itt minket is csak fogcsikorgatva tűrnek.
Ha felkerestek,
mi tiszta szívvel fogadunk,
csak kissé nehéz lesz leülnötök:
a mi osztályunkba raknak minden törött széket,
és velünk fizettetik a kárt.
Ha időztök egy keveset nálunk,
ne maradjatok sötétedésig:
ilyenkor kövek zúzzák be az ablakot,
s félő, hogy eltalálnak.
Ha elkísértek
a zsúfolt buszon hazafelé a város széléről,
ahová száműztek, mert a Farkas utcában
túl sok a magyar szó:
a gúnyos megjegyzésekre választ ne pazaroljatok.
Úgysem értenék.
Ha eljöttök velünk
szállásunkig a másik városvégre,
átbotladoztok szeméthalmokon,
és anélkül, hogy megvertek volna,
sikerül eljutnotok a szobánkig -
akkor már beszélgethetünk.
Ha majd itt lesztek,
megértitek, hogy otthontalanságban
hajlékot, védő várat, erős bástyát:
zsoltárt éneklő hajthatatlanságot
ezen az áron bőven ád Urunk.

Kolozsvár, 1991.

Péter Miklós, akitől jelen számunkban négy verset közlünk, református lelkész Kolozsvárt, tanár a Református Kollégiumban és a Diakonisszaképző Intézetben, valamint Nagyváradon, a Sulyok István Református Főiskolán. Hatvanas éveinek derekán járván, hosszú lelkipásztori munka van mögötte Bihar, Arad, Kolozs és Beszterce-Naszód megyei gyülekezetekben. Felesége kántor, fia jelenleg segédlelkész. Verseket kora ifjúságától ír, kezdettől fogva remek formakészséggel, az idők folyamán egyre súlyosbodó-mélyülő tartalommal. Nem csetlik-botlik az éppen elmúlóban lévő huszadik század költői avangárdja taposta utakon (és tévutakon): okosan, elegánsan, közérthetően, és nem régimódiasabban, mint ahogy korához illik, *kosztolányis-babitsos* hangon, de *reményikes* kitartással és elszántsággal foglalja versbe maga és nemzedéke megpróbáltatásait, a hithez mindig visszakanyarodó kétségeit, kereséseit, élete értelmének megtalálását Istene és népe szolgálatában.

új Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja – Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning – Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik kéthavonta – évi 6 szám*
(Utkommer varannan månad – 6 nr per år)

Årgång VII. évfolyam
Nummer 4. szám
December 1999 december

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
Veress Zoltán
Ekensbergsvägen 110
S-117 69 Stockholm
Tel/Fax: +46-(0)8 - 744 09 91

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál

Szerkesztőség (Redaktion)
Granövägen 126
S-151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46-(0)8 - 550 160 66

Drótposta-cím (E-mail adress):
keve@mbox301.swipnet.se

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46-(0)8 - 783 81 24/ 667 98 18
Felelős vezető (Chef)
Jan Larssen

Példányszám (Upplaga)
2 300

Gyülekezeti tagjaink a lapot térítésmentesen kapják. (Församlingsmedlemmar får tidningen gratis.)

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel fogadunk az alábbi számlaszámra (Gåvor till utgivning emottages med tacksamhet på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet

Postgiro 602047-3

** Az Egyháztanács májusi döntése értelmében - anyagi okok miatt - ez évben lapunknak csak négy száma jelenik meg.*

SZOLGÁLATUNK ÁLTAL ELÉRT SVÉDORSZÁGON KÍVÜLI GYÜLEKEZETEK FELÜGYELŐI

ÉSZTORSZÁG - Tallinn
ASSZONYI ISTVÁN
EE-0034 TALLINN Siili 21-56
Tel: +372 - 252 75 86

FINNORSZÁG - Helsinki
TANÍTÓ BÉLA
SF-33210 TAMPERE Satakunnankatu 19-21 A 7
Tel: +358 - 321 254 83

NORVÉGIA - Oslo
HORVÁTI GYÖRGY
N-1353 BAERUMS VERK Nedre Toppenhaug 9
Tel: +47 - 675 621 05

új Kéve
POSTTIDNING B

UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Granövägen 126, S- 151 64 SÖDERTÄLJE

Maksay Albert

MIT ADOK?

Lábához három királyok hordták
Kelet varázsos aranyát.
Egy ismeretlen odakölcsönözte
Egy utazásra a hátas szamarát.
Amerre ment, ujjongó sokaság
Elébe virágot és pálmaágat hintett.
Pilátus asszonyának a szeméből
Jutott neki egy részvevő tekintet.
A fájó úton, fel a Golgotára,
Simon keresztjét vette el.
Józseftől kitellett a temetése
S holttestére a gyászlepel.
Ha éhezett, kalászát adta neki
Valakinek a gabonája.
Az alabástrom-amfórás nő könnye gyöngyét
S becses kenet illatját szórta rája.
Ama Sikár-beli hitetlen, bűnös asszony
Adott neki egy korty vizet.
... Egyedül nekem nincsen
Számára semmi kincsem:
Én nem adhatok neki semmi mást,
Csak egy szegény, vágyó szívet.

(1927)

A szörnyűségekkel teli ezerkilencszázas évektől
a XII. században épült, ezerkilencszáznegyvenben bombázásban elpusztult
Coventry székesegyház falára vésett felirattal búcsúzunk:
Father forgive - Atyám, bocsáss meg!